

Crna Gora
Ministarstvo evropskih poslova

Prilog 1

INFORMACIJA

o Finansijskom sporazumu Programa Dunavskog regiona

Podgorica, septembar 2023. godine

I Uvod

Programi prekogranične i transnacionalne saradnje u okviru Ipe III (finansijskog perioda EU 2021-2027) proizilaze i nastavljaju se na programe koji se sprovode u finansijskom periodu 2014-2020. Ovi programi imaju za cilj promovisanje dobrih odnosa i društveno-ekonomski razvoj kroz sprovođenje zajedničkih inicijativa na lokalnom i transnacionalnom nivou. U finansijskom periodu 2014-2020, Crna Gora učestvuje u ukupno devet programa prekogranične i transnacionalne saradnje. Između ostalih, iskustvo stečeno tokom dosadašnjeg sprovođenja Dunavskog transnacionalnog programa pokazalo je da su crnogorske institucije ostvarile zapažene rezultate učešćem u 15 projekata ukupne vrijednosti 29,54 miliona eura. Za potrebe realizacije projektnih aktivnosti crnogorskim partnerima je opredijeljeno 1,55 miliona eura. Riječ je o projektima koji su usmjereni na razvoj inovacija, promociju i valorizaciju prirodne i kulturne baštine, jačanje transportnih veza, kao i unapređivanje kapaciteta u transnacionalnom rješavanju ekološke ranjivosti, fragmentacije i očuvanja ekosistemskih usluga na području Dunavskog regiona.

Program Dunavskog regiona 2021-2027 je program teritorijalne saradnje na transnacionalnom nivou, kraće nazvan PDR 2021-2027, koji predstavlja nastavak Interreg Dunavskog transnacionalnog programa 2014-2020. Programsko područje se sastoji od četrnaest zemalja: Austrija, Bugarska, Hrvatska, Češka Republika, Njemačka (Baden-Virtemberg i Bajern), Mađarska, Rumunija, Slovačka, Slovenija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Srbija, Moldavija i Ukrajina (Černivačka oblast, Ivano-Frankovska oblast, Zakarpatska oblast, Odeška oblast). Ukupan budžet Programa iznosi 268.809.822 eura, od čega je doprinos EU 215.047.857 eura. Programom su obuhvaćena četiri prioriteta u okviru kojih transnacionalna saradnja treba da omogući razvoj i sprovođenje strategija, akcionih planova, pilot akcija i odgovarajućih rješenja, i to:

Prioritet 1: Pametniji Dunavski region;

Prioritet 2: Zeleniji, niskokarbonski Dunavski region;

Prioritet 3: Socijalniji Dunavski region;

Prioritet 4: Bolja saradnja u upravljanju Dunavskim regionom.

Pored navedenih prioriteta, Program obuhvata i tehničku podršku, koja ima za cilj da obezbijedi djelotvorno, efikasno, transparentno i blagovremeno sprovođenje Programa, kao i podizanje svijesti o značaju transnacionalne saradnje kod nacionalnih, regionalnih i lokalnih zajednica, i stanovništva u programskom području. Tehnička podrška je usmjerena, između ostalog, na obezbjeđivanje efikasnog upravljanja i administracije Programom, a u cilju finansiranja aktivnosti koje sprovode Upravljačko tijelo, Zajednički sekretarijat, Revizorsko tijelo, Odbor za nadgledanje, nacionalna tijela, nacionalni kontrolori, nacionalne kontaktne osobe, kao i svih drugih aktivnosti koje su neophodne u procesu upravljanja Programom.

Ministarstvo evropskih poslova potpisalo je Sporazum o sadržaju Interreg IV-B Programa Dunavskog regiona i potvrdi nacionalnog kofinansiranja 25. jula 2022. godine, i time izrazilo saglasnost sa sadržajem Programa, te se obavezalo da obezbijedi kofinansiranje, neophodno za njegovo sprovođenje. Pored toga, Program Dunavskog regiona je zvanično odobren od strane Evropske komisije 29. novembra 2022. godine.

II Finansijski sporazum za (Interreg IV-B) Program Dunavskog regiona

Finansijskim sporazumom za (Interreg IV-B) Program Dunavskog regiona definišu se uslovi finansiranja i sprovođenja Programa, dok se njegovim potpisivanjem obezbjeđuje učešće Crne Gore u Programu i osiguravaju sredstva za sprovođenje samog Programa i projekata na području Crne Gore. Program se sprovodi uz finansijski doprinos Evropskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Instrumenta za prepristupnu podršku (IPA III) i Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu saradnu (NDICI), koji se zajedno nazivaju Interreg fondovi, i nacionalnog kofinansiranja. Potpisnice Finansijskog sporazuma su Evropska komisija, Kabinet predsjednika Vlade Mađarske, koje djeluje kao Upravljačko tijelo/Zajednički sekretarijat Interreg IV-B Programa Dunavskog regiona i Vlada Crne Gore, kao Nacionalno tijelo.

III Sredstva potrebna za realizaciju Sporazuma

Nacionalna i programska tijela sprovode Program kroz tehničku podršku. Njome se obezbjeđuju administracija i efikasno upravljanje Programom, odnosno finansira rad zajedničkih (Upravljačko tijelo, Zajednički sekretarijat, Kontrolno tijelo, Revizorsko tijelo, odbori) i nacionalnih tijela. Svaka zemlja članica ima nacionalno tijelo koje na prostoru svoje zemlje sprovodi Program kroz tehničku podršku. Tokom prethodne finansijske perspektive 2014-2020 tehnička podrška je imala status posebnog tematskog prioriteta. Međutim, perspektiva 2021-2027 donosi izmjenju, te u Programu tehnička podrška neće imati oblik posebnog prioriteta, već u skladu sa postotkom koji je definisan članom 27(3) Uredbe (EU) 2021/1059, koji čini 8% od ukupne finansijske alokacije EU, iznosu od maksimalnih 15.929.469,00 eura. Iznos sredstava koja se opredjeljuju za tehničku podršku predstavlja dio finansijske alokacije svakog od programskih prioriteta.

Kako je navedeno u Sporazumu o sadržaju Programa Dunavskog regiona obuhvata i potvrdi nacionalnog kofinansiranja, Crna Gora će za potrebe finansiranja tehničke podrške na nivou cijelog Programa opredijeliti ukupno 41.629 eura, kojim se obezbjeđuje rad zajedničkih tijela, kao i sprovođenje projekta tehničke podrške čiji će korisnik biti Ministarstvo evropskih poslova. Plaćanje kontribucije je raspoređeno na šestogodišnji period od 2022. do 2027. godine. Sa druge strane, Ministarstvo evropskih poslova će imati na raspolaganju sredstva od 121.152,00 eura za sprovođenje projekta tehničke podrške u Crnoj Gori, koji se realizuje po principu refundacije troškova, tačnije do 75% iznosa stvarno utrošenih sredstava. Stoga je za potrebe uplate nacionalnog kofinansiranja tehničke podrške neophodno obezbijediti finansijska sredstva u iznosu od 41.629 eura u okviru budžeta Ministarstva evropskih poslova tokom navedenog šestogodišnjeg perioda.

Prilog 2

Finansijski sporazum za (Interreg IV-B) Program Dunavskog regiona

Preambula

Evropska komisija, u daljem tekstu: „Komisija”, koja zastupa Evropsku uniju, u daljem tekstu: „EU”

i

Vlada Crne Gore, koja zastupa državu Crnu Goru, u daljem tekstu: „Crna Gora”,

i

Kancelarija predsjednika Vlade Mađarske, koja zastupa državu Mađarsku, u daljem tekstu: „Mađarska”,

u daljem tekstu pod zajedničkim nazivom: „Strane”,

NA TEMELJU rezultata prethodnih programa između država u pograničnom području: Bugarske, Češke, Njemačke, Hrvatske, Mađarske, Austrije, Rumunije, Slovenije, Slovačke i Ukrajine, Republike Moldavije, Republike Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore.

UZ ISTICANJE zajedničkog cilja i međusobnog dogovora u pogledu uspješne realizacije programa saradnje „**(Interreg IV-B) Program Dunavskog regiona**”, odnosno postojane saradnje zarad ostvarenja tog zajedničkog cilja,

PODSJEĆAJUĆI na svoje uzajamne obaveze u procesu sprovođenja „**(Interreg IV-B) Programa Dunavskog regiona**”, a u skladu sa zajedničkim vrijednostima, kao što su poštovanje i zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda, demokratski principi, vladavina prava i horizontalni principi koji se primjenjuju na programe kohezivne politike, kako se navodi u članu 9 Uredbe (EU) 2021/1060.

NAGLAŠAVAJUĆI svoje uzajamne obaveze u sprovođenju „**(Interreg IV-B) Programa Dunavskog regiona**”, uz poštovanje odredbi koje stranama omogućavaju valjano finansijsko upravljanje Programom, pravično postupanje prema učesnicima, kao i proces upravljanja i konsultacija koji odgovaraju prirodi odnosa saradnje između strana;

saglasile su se kako slijedi:

Prvi dio – Opšte odredbe i načela

Član 1 – Svrha sporazuma

Ovim sporazumom utvrđuju se uslovi finansiranja i sprovođenja Interreg programa Dunavskog regiona (u daljem tekstu: „Program”) na teritoriji Crne Gore, uz finansijski doprinos koji se opredjeljuje iz Evropskog fonda za regionalni razvoj („ERDF”),

Instrumenta za pretpristupnu podršku („IPA III“) i Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu saradnju - Globalna Evropa („NDICI“), koji se u daljem tekstu zajedno nazivaju Interreg fondovi, kao i nacionalno sufinansiranje koje je predviđeno za Program.

Nadležni organi država članica preuzimaju obavezu da ovaj sporazum primjenjuju kao alat za sprovođenje budžeta Unije, u skladu s Uredbom (EU, Euratom) 2018/1046 („Finansijska uredba“) ¹, u smislu člana 59 (6) Uredbe (EU) 2021/1059, a ne kao međunarodni sporazum, kako se navodi u članu 216-219 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (UFEU).

Član 2 – Temeljni akti

1. Ovaj Program sprovodi Crna Gora, u skladu s uslovima koji su definisani ovim sporazumom i njegovim aneksima, u skladu sa niže navedenim temeljnim aktima, uključujući i eventualne ispravke ili izmjene ovih dokumenata, ali i relevantna dokumenta EU kojima se predmetni akti dopunjuju:

a. Uredba (EU) 2021/1060² Evropskog parlamenta i Savjeta od 24. juna 2021. godine, kojom se utvrđuju zajedničke odredbe o Evropskom fondu za regionalni razvoj, Evropskom socijalnom fondu plus, Kohezionom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Evropskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu, te finansijskih pravila za njih, i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutrašnju bezbjednost i Instrument za finansijsku podršku u oblasti upravljanja granicama i vizne politike

b. Uredba (EU) 2021/1058³ Evropskog parlamenta i Savjeta od 24. juna 2021. godine o Evropskom fondu za regionalni razvoj i Kohezionom fondu;

c. Uredba (EU) 2021/1059⁴ Evropskog parlamenta i Savjeta od 24. juna 2021. godine o posebnim odredbama koje se odnose na cilj evropske teritorijalne saradnje (Interreg), koji se realizuje uz podršku Evropskog fonda za regionalni razvoj i iz instrumenata za finansiranje vanjskog djelovanja;

d. Uredba (EU) 2021/947⁵ Evropskog parlamenta i Savjeta od 9. juna 2021. godine, kojom se uspostavlja Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu saradnju - Globalna Evropa, odnosno kojom se mijenja i stavlja van snage Odluka br.466/2014/EU, stavlja se van snage Uredba (EU) 2017/160, kao i Uredba Savjeta (EC, Euratom) br.480/2009;

e. Uredba (EU) 2021/1529 Evropskog parlamenta i Savjeta od 15. septembra 2021. godine kojom se uspostavlja Instrument za pretpristupnu podršku („IPA III“);

f. Uredba (EU, Euratom) 2018/1046 Evropskog parlamenta i Savjeta od 18. jula 2018. godine o finansijskim pravilima koja se primjenjuju na opšti budžet Unije, kojom se mijenjaju i dopunjuju uredbe (EU) br. 1296/2013, (EU) br. 1301/2013, (EU) br.

¹ SL L 193, 30.7.2018, str. 1

² SL L231, 30.06.2021, str. 159

³ SL L231, 30.06.2021, str. 60

⁴ SL L231, 30.06.2021, str. 94

⁵ SL L209, 14.06.2021, str. 1

1303/2013, (EU) br. 1304/2013, (EU) br. 1309/2013, (EU) br. 1316/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) br. 283/2014 i Odluke br. 541/2014/EU, i kojom se stavlja van snage Uredba (EU, Euratom) br. 966/2012 („Financijska uredba”).

2. U mjeri u kojoj se odredbe osnovnih akata iz stava 1, zajedno sa relevantnim dokumentima koji ih dopunjuju, primjenjuju na Crnu Goru po osnovu ovog sporazuma, isti se moraju primjenjivati kao da predstavljaju odredbe ovog sporazuma.

Član 3 - Značenje izraza

1. Za potrebe ovog sporazuma, primjenjuju se definicije i odredbe navedene u članu 2 Uredbe (EU) 2021/1059 i članu 2 Uredbe (EU) 2021/1060.

2. Za potrebe ovog sporazuma, dodatno se primjenjuju i sljedeće definicije:

- (1) „Program” podrazumijeva Interreg Dunavski program za period od 2021. do 2027. godine, uključujući i relevantna dokumenta, odnosno njihove ispravljene ili dopunjene verzije, kao na primjer:
- Programski dokument (CCI 2021TC16FFTN004) koji je odobren Odlukom Komisije C(2022)8878, konačna verzija od 29. novembra 2022;
 - „Dopuna Programa Dunavskog regiona i njene naknadne izmjene”;
 - „Implementacioni priručnik”;
 - „Smjernice za kontrolu”;
 - „Pravilnik o radu Odbora za nadgledanje Programa ”;
- (2) „Restriktivne mjere EU” podrazumijevaju restriktivne mjere koje su usvojene u skladu s Ugovorom o Evropskoj uniji (UEU) i UFEU.

Član 4 - Ukupni budžet i finansijski doprinosi za Program

1. Finansijski plan predstavljen je u Aneksu I.
2. Ukupan budžet Programa iznosi 268 809 822 eura.
3. Ukupna finansijska alokacija koju EU opredjeljuje za Program iznosi 215 047 857 eura, od čega se 165 424 228 izdvaja iz Evropskog fonda za regionalni razvoj („ERDF”), 30 000 000 eura iz Instrumenta za pretpristupnu podršku („IPA III”) i 19 623 629 eura iz Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu saradnju - Globalna Evropa („NDICI”), koji se u daljem tekstu zajedno nazivaju „Interreg fondovi”.
4. Alokacija koju opredjeljuje EU dijeli se na godišnje iznose kako je navedeno u Tabeli 1 u Aneksu I.
5. Ukupan budžet iz stava 2 uključuje i iznos od 53 761 965 eura, koji predstavlja nacionalno sufinansiranje država učesnica.
Podjela odgovarajućih finansijskih alokacija po prioritetima, kao i napomena da li se nacionalna alokacija sastoji od javnog ili privatnog sufinansiranja, odnosno od oba, nalazi se u Tabeli 2 Aneksa I.
6. Stopa finansiranja koje EU opredjeljuje za svaki od prioriteta ne može biti veća od 80%. Stopa sufinansiranja po prioritetima navedena je u Tabeli 2 Aneksa I.

7. Ništa u ovom sporazumu neće se tumačiti tako da implicira finansijske obaveze Unije u vezi sa kreditima koji još uvijek nisu odobreni usvajanjem budžeta EU.
8. U skladu sa postotkom koji je definisan članom 27(3) Uredbe (EU) 2021/1059, od ukupne finansijske alokacije u iznosu od 215 047 857 eura koja se opredjeljuje iz Interreg fondova, maksimalan iznos od 15 929 469 eura biće iskorišćen za budžet tehničke podrške Programa.

Iznos sredstava koja se opredjeljuju za tehničku podršku predstavlja dio finansijske alokacije svakog od programskih prioriteta. Tehnička podrška ne smatra se posebnim prioritetom ili programom, i ovaj iznos je naveden u koloni (a2), Tabela 2 u Aneksu 1.

9. Strane su dužne da vode računa da, u procesu sprovođenja Programa, ekonomski resursi iz finansijske alokacije koja je predviđena ovim članom, posredno ili neposredno ne postanu dostupni za ili u korist subjekta, pojedinaca ili grupe pojedinaca koji spadaju u područje primjene Restriktivnih mjera EU. U slučaju da bilo koja od strana utvrdi da bi određeni projektni partner mogao potpadati pod područje primjene Restriktivnih mjera EU, dužna je da o tome bez odlaganja obavijesti Komisiju.

Član 5 – Programsko područje

Programsko područje obuhvata regije koje su navedene u Sprovedbenoj odluci Komisije (EU) 2022/75 od 17. januara 2022, kojom se utvrđuje popis programskih područja Interrega, koja dobijaju podršku iz Evropskog fonda za regionalni razvoj i instrumenata Unije za finansiranje vanjskog djelovanja, raščlanjen prema svakoj sastavnici i svakom programu Interrega u okviru cilja „Evropska teritorijalna saradnja.”

Član 6 – Period izvršenja sporazuma

Period izvršenja ovog sporazuma počinje od datuma njegovog stupanja na snagu, odnosno njegove privremene primjene u skladu sa članom 58 ovog sporazuma, i ističe 15 godine nakon tog datuma.

Drugi dio – Sprovođenje Programa

Odjeljak I – Pravila koja se primjenjuju na cijeli Program

Član 7 – Načela sprovođenja Programa

1. Program se sprovodi kroz princip zajedničkog upravljanja sa predmetnom državom članicom, u skladu sa načelima koja su predviđena članom 63 Finansijske uredbe i shodno uslovima koji su definisani ovim sporazumom, pozitivnim zakonodavstvom koje je na snazi u državama učesnicama, programskim dokumentima i pisanom

potvrdom Crne Gore o učešću u ovom Programu za finansijski period od 2021. do 2027. godine.

2. Države učesnice se obavezuju da će za potrebe sprovođenja Programa u punom kapacitetu saradivati sa zajedničkim programskim tijelima, koja su navedena u članu 12 ovog sporazuma, i da će podržati efikasno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole, kako je definisano u Dopuni Programa Dunavskog regiona i temeljnim aktima koji su navedeni u članu 2 stav 1.
3. Odredbe koje se odnose na postupak sprovođenja, kao što su formalni zahtjevi prema korisnicima, pravila za ocjenjivanje projekata, odobravanje, ugovaranje i prihvatljivost troškova, kao i postupak izvještavanja i plaćanja, definisane su u Implementacionom priručniku. Ove odredbe o sprovođenju imaju obavezujuće dejstvo u postupku sprovođenja Programa.

Član 8 – Horizontalni principi

Strane su dužne da osiguraju usklađenost sa principima koji su predviđeni članom 9 Uredbe (EU) 2021/1060, odnosno poštovanje prava koja su u ovom članu navedena.

Član 9 – Princip partnerstva

U skladu sa članom 8 Uredbe (EU) 2021/1060 i Evropskim kodeksom ponašanja za partnerstvo, koji je uspostavljen Delegiranom uredbom Komisije EU) br. 240/2014, strane su dužne da cjelokupno partnerstvo organizuju i sprovode u skladu sa svojim institucionalnim i zakonodavnim okvirom, a uzimajući u obzir specifične karakteristike Programa.

Član 10 – Teritorijalni razvoj

Programom se može obezbijediti podrška integrisanom teritorijalnom razvoju u skladu sa članom 20 i 21 Uredbe (EU) 2021/1059 i članom 28 do 34 Uredbe (EU) 2021/1060.

Član 11 – Prekid u sprovođenju Programa

1. U skladu sa pravilima koja su predviđena Uredbom (EU) 2021/1059, postupak sprovođenja Programa, učešće partnerske države ili prekomorske zemlje i teritorije se obustavlja, odnosno alokacija koja je predviđena za Program se umanjuje u sljedećim situacijama:
 - (a) ukoliko partnerska država koja je uključena u Programa nije potpisala relevantni finansijski sporazum do 31. decembra one kalendarske godine koja slijedi nakon godine tokom koje je preuzeta prva budžetska obaveza; ili
 - (b) ukoliko problemi u odnosima između država učesnica onemogućavaju predviđenu realizaciju Programa; ili
 - (c) u drugim opravdanim slučajevima.

Komisija može donijeti odluku da obustavi postupak sprovođenja programa, u skladu sa važećim pravilima i procedurama koji su predviđeni Uredbom (EU) 2021/1059, i prije nego istekne period njegovog izvršenja, a na zahtjev odbora za nadgledanje ili države članice koja učestvuje u programu, odnosno na sopstvenu inicijativu, nakon što o tome obavijesti odbor za nadgledanje.

Odjeljak II – Programski organi i programska tijela

Član 12.1 – Spisak programskih organa

U skladu sa pravilima o sistemu upravljanja i kontrole, koja su definisana u Uredbi (EU) 2021/1060 i u Uredbi (EU) 2021/1059, sljedeća programski organi nadležni su za upravljanje Programom i njegovu implementaciju: Upravljačko tijelo iz člana 12 (3) kojem podršku pruža Zajednički sekretarijat iz člana 12 (4), tijelo koje preuzima računovodstvenu funkciju iz člana 12(6) i Revizorsko tijelo iz člana 12 (7).

Nacionalno tijelo Crne Gore, koje je predviđeno članom 12(3), dužno je da saraduje sa programskim tijelima.

Član 12.2 – Odbor za nadgledanje

1. Strane su u obavezi da, u dogovoru s Upravljačkim tijelom, osnuju odbor za nadgledanje procesa sprovođenja Programa („Odbor za nadgledanje”), u roku od tri mjeseca od datuma kada država članica koja učestvuje u programu od Komisije dobije odluku kojom se Program odobrava u skladu sa članom 28(1) Uredbe (EU) 2021/1059.
2. Sastav odbora za nadgledanje Programa utvrđuju države partneri na Programu, uzimajući u obzir broj država članica koje učestvuju u Programu, broj trećih zemalja i partnerskih država u Programu.
3. Sastav odbora treba da obezbijedi uravnoteženu zastupljenost:
 - (a) relevantnih organa, uključujući i posrednička tijela;
 - (b) tijela koja su zajednički uspostavljena na nivou cijele programske oblasti ili pokrivaju njen određeni dio, uključujući i Evropsku grupu za teritorijalnu saradnju (EGTC); i
 - (c) predstavnika programskih partnera iz člana 9.
4. Funkcije odbora za nadgledanje definisane su članom 30 Uredbe (EU) 2021/1059.

Član 12.3 – Upravljačko tijelo, nacionalno tijelo i kontakt osoba

1. U skladu sa članom 45(1) Uredbe (EU) 2021/1059, a za potrebe člana 71 Uredbe (EU) 2021/1060, države učesnice su za jedinstveno Upravljačko tijelo Dunavskog programa odredile Kancelariju predsjednika Vlade Mađarske.
2. Funkcije Upravljačkog tijela definisane su članom 46 Uredbe (EU) 2021/1059.

3. Crna Gora je za nacionalno tijelo odredila Ministarstvo evropskih poslova Crne Gore, koje preuzima konačnu odgovornost za postupak sprovođenja Programa na teritoriji Crne Gore, i dužno je da omogući saradnju sa Upravljačkim tijelom, ostalim programskim tijelima, odborom za nadgledanje i sa Komisijom.
4. Nacionalno tijelo je dužno da Upravljačkom tijelu pruži podršku u realizaciji redovnih zadataka, uključujući i upravljanje Programom, provjere strukture upravljanja, finansijsko upravljanje, uključujući i povraćaj sredstava, nadgledanje, izvještavanje, evaluaciju i komunikaciju.
5. Član Odbora za nadgledanje iz Crne Gore, kao predstavnik Nacionalnog tijela, i njegov zamjenik/ca glavne su kontakt osobe za komunikaciju sa programskim organima i tijelima koja upravljaju Programom, a u dijelu procesa sprovođenja Programa u Crnoj Gori.

Član 12.4 – Zajednički sekretarijat

1. Nakon konsultacija sa državama učesnicama, Upravljačko tijelo uspostavlja zajednički sekretarijat, sa osobljem čiji sastav se formira uzimajući u obzir programsko partnerstvo, u skladu sa članom 46(2) Uredbe (EU) br. 2021/1059.
2. Zajednički sekretarijat pruža podršku Upravljačkom tijelu i Odboru za nadgledanje u obavljanju određenih funkcija. Zajednički sekretarijat takođe pruža informacije potencijalnim korisnicima o mogućnostima finansiranja u okviru Programa i pomaže korisnicima i partnerima u sprovođenju projekata u skladu sa članom 46(2) Uredbe (EU) br. 2021/1059.

Član 12.5 – Nacionalni kontrolor

1. Iznimno od tačke (a) člana 74(1) Uredbe (EU) br. 2021/1060 i ne dovodeći u pitanje član 45(5) Uredbe (EU) 2021/1059, države članice i, gdje je primjenljivo, treća zemlja, zemlja partner ili prekomorske zemlje i teritorije koje učestvuju u Interreg programu, mogu donijeti odluku da se provjere upravljanja iz tačke (a) člana 74(1) Uredbe (EU) br. 2021/1060, sprovode kroz organ, odnosno lice koje je nadležno za verifikaciju, a koje država članica imenuje za svoju teritoriju („Nacionalni kontrolor“).

Crna Gora je odredila Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU) / Direkciju za prvi nivo kontrole u Ministarstvu finansija za nacionalno revizorsko tijelo i nacionalnog kontrolora, koji će pružati podršku Upravljačkom tijelu u dijelu kontrole, prije svega u sprovođenju verifikacije upravljanja na teritoriji Crne Gore.

2. Nakon što je utvrđen nacionalni kontrolor, on je zadužen da vrši provjere odnosno verifikacije upravljanja u skladu sa stavovima 3 do 9 člana 46 Uredbe (EU) br. 2021/1059.

Član 12.6 – Računovodstvena funkcija

U skladu sa članom 47 Uredbe (EU) br. 2021/1059, računovodstvenu funkciju obavlja Državni trezor Mađarske – Odsjek za EU.

Član 12.7 – Revizorsko tijelo i grupa revizora

1. Države učesnice su odredile Generalni direktorat za reviziju evropskih fondova, za jedinstveno Revizorsko tijelo, sa sjedištem u Mađarskoj.
2. Strane su saglasne da Revizorsko tijelo može da sprovodi revizije na cijeloj programskoj teritoriji.
Radu Revizorskog tijela podršku pruža grupa revizora, koja se sastoji od predstavnika nadležnih tijela iz svake od država partnera koje učestvuju u ovom Interreg programu.
3. Crna Gora je imenovala Revizorsko tijelo Crne Gore za svog predstavnika u grupi revizora.
4. Funkcije Revizorskog tijela i grupe revizora definisane su članom 48 Uredbe (EU) 2021/1059.

Odjeljak III – Odredbe o prihvatljivosti

Član 13 – Hijerarhija pravila o prihvatljivosti

Prihvatljivost operacija i troškova u okviru Programa regulisana je članovima 63-68 Uredbe (EU) br. 2021/1060, članovima 5 i 7 Uredbe (EU) br. 2021/1058 i članom 37-44 Uredbe (EU) br. 2021/1059.

Član 14 – Projektno partnerstvo

Članom 23 Uredbe (EU) br. 2021/1059 predviđeno je uspostavljanje partnerstava u okviru operacija koje se sprovode na osnovu ovog sporazuma.

Član 15 – Izbor projekata

Operacije se biraju u skladu sa pravilima koja su definisana u članu 22 Uredbe (EU) br. 2021/1059.

Odbor za nadgledanje utvrđuje i primjenjuje kriterijume i procedure koje su nediskriminatorne i transparentne, koje obezbjeđuju pristupačnost licima s invaliditetom, i rodnu ravnopravnost, te postupa u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i Protokolima 1, 4, 6, 7, 12, 13 i 16 uz Konvenciju i članom 14 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i u skladu sa Pariskim sporazumom i ciljevima održivog razvoja UN-a.

Član 16 – Pravila o nabavkama koja primjenjuju subjekti koji sprovode operacije u okviru ovog Programa

Kada sprovođenje operacije zahtijeva ugovore o nabavci usluga, roba ili radova od strane korisnika iz Crne Gore, primjenjuju se procedure za nabavku koje su navedene u Aneksu II.

Odjeljak IV – Finansijske odredbe

Član 17 – Opšte odredbe

U skladu sa principima dobrog finansijskog upravljanja, programski budžet se realizuje na način koji omogućava da se aktivnosti koje se finansiraju iz budžeta sprovede valjano i efikasno u skladu sa osnovnim aktima iz člana 2(1).

Član 18 - Budžetske obaveze

Na osnovu Sprovedbene odluke Komisije C(2022) o odobrenju Programa („Odluka o odobrenju programa“), Komisija preuzima budžetske obaveze Interreg fondova u godišnjim ratama za svaki od fondova, za period između 1. januara 2022. i 31. decembra 2027. godine.

Član 19 - Plaćanja

1. Plaćanja od strane Komisije realizuju se u vidu pretfinansiranja, periodičnih plaćanja i plaćanja na osnovu salda računa za obračunsku godinu.
2. U skladu sa članom 51(2) Uredbe (EU) 2021/1059, iznos pretfinansiranja se za svaki pojedinačni fond uplaćuje u godišnjim ratama, u zavisnosti od raspoloživosti sredstava. Prva rata se uplaćuje najkasnije 60 dana nakon usvajanja odluke, dok se naredne rate uplaćuju do 1. jula svake godine, na način kako slijedi:
 - a) 2022: 1 % ukupne alokacije koju opredjeljuje Unija;
 - b) 2023: 3 % ukupne alokacije koju opredjeljuje Unija;
 - c) 2024: 3 % ukupne alokacije koju opredjeljuje Unija;
 - d) 2025: 3 % ukupne alokacije koju opredjeljuje Unija;
 - e) 2026: 3 % ukupne alokacije koju opredjeljuje Unija;
3. U skladu sa članom 51(4) Uredbe (EU) 2021/1059, i članom 22(5) Uredbe (EU) 2021/947, na zahtjev Upravljačkog tijela, za svaku finansijsku godinu, stopa pretfinansiranja može iznositi najviše 80 % od godišnje obaveze prema Programu.
Prilikom uplate pretfinansiranja, Komisija uzima u obzir aktuelne finansijske potrebe na nivou Programa.
4. Kontribucija koja se za program opredjeljuje iz ERDF i podrška iz IPA III i NDICI uplaćuju se na jedinstveni račun, u okviru kojeg nema nacionalnih podračuna, a kojim upravlja država Mađarska, Državni trezor Mađarske.
5. Komisija može da odloži rok za uplatu pretfinansiranja u skladu sa članom 20 ovog sporazuma i drugom tačkom člana 51(4) Uredbe (EU) 2021/1059.
6. U skladu sa članom 21 ovog sporazuma i drugom tačkom člana 51(4) Uredbe (EU) 2021/1059, Komisija može da obustavi uplatu pretfinansiranja, dijelom ili u cjelosti.
7. Zahtjeve za plaćanje Komisiji dostavlja Državni trezor Mađarske.

8. Državni trezor Mađarske - Računovodstvo za EU grantove po pravilu, vrši svoja plaćanja prema vodećem partneru, odnosno jedinom partneru, u punom iznosu, najkasnije 80 dana od dana kada je vodeći, odnosno jedini partner dostavio zahtjev, pod uslovom da Crne Gora nije predmet restriktivnih mjera.

Međutim, računanje roka od 80 dana može biti obustavljeno ukoliko na osnovu informacija koje je dostavio vodeći, odnosno jedinstveni partner, Državni trezor Mađarske ne može da utvrdi da li je iznos dospio za plaćanje.

Član 20 – Odlaganje rokova za plaćanje

1. Komisija može odložiti rok za plaćanje, uključujući i pretfinansiranje u skladu sa članom 19 (2) najduže 6 mjeseci, ukoliko je ispunjen neki od sljedećih uslova:
 - (a) postoje dokazi koji ukazuju na ozbiljan nedostatak za koji nisu preduzete korektivne mjere;
 - (b) Komisija je dužna da izvrši dodatne provjere nakon što je primila informaciju da izdaci navedeni u zahtjevu za plaćanje mogu biti povezani s određenom nepravilnošću.
2. Upravljačko tijelo može izraziti saglasnost da se period obustave produži za 3 mjeseca.

Član 21 – Obustavljanje plaćanje

1. Nakon što je dala mogućnost Upravljačkom tijelu da predstavi svoja zapažanja, Komisija može obustaviti plaćanja, dijelom ili u cjelosti, uključujući i pretfinansiranje u skladu sa članom 19(2), ukoliko je ispunjen bilo koji od sljedećih uslova:
 - (a) Upravljačko tijelo nije preduzelo neophodne mjere da riješi predmetnu situaciju, koja je uslovila prekid u skladu sa članom 20;
 - (b) utvrđen je ozbiljan nedostatak;
 - (c) troškovi navedeni u zahtjevima za plaćanje povezani su sa nepravilnošću koja nije ispravljena;
 - (d) Komisija je dala obrazloženo mišljenje o postupku kršenja (prema Članu 258 UFEU-a), a u vezi sa pitanjem koje dovodi u pitanje zakonitost i regularnost troškova.
2. Komisija će okončati obustavu procesa plaćanja, dijelom ili u cjelosti, kada Upravljačko tijelo preduzme mjere kojima se otklanjaju elementi iz stava 1.

Član 22 – Povrat troškova Tehničke podrške

1. Komisija će Upravljačkom tijelu refundirati troškove Tehničke podrške ovog Programa po paušalnoj stopi, primjenom procenata iz stava 2 za sve prihvatljive troškove koji su navedeni u pojedinačnim zahtjevima za plaćanje (u skladu sa tačkom (a) ili (c) člana 91(3) Uredbe (EU) br. 2021/1060 prema potrebi).
2. Procenat koji Unija opredjeljuje iz Interreg fondova za refundiranje troškova Tehničke podrške predstavlja 8% iznosa koji se uplaćuje projektima.

Član 23 – Podnošenje i pregledanje računa

Postupak dostavljanja i pregledanja računa sprovodi se u skladu sa pravilima navedenim u Poglavlju II pod VII naslovom Uredbe (EU) br. 2021/1060.

Član 24 – Povrat neiskorišćenih sredstava

Komisija primjenjuje pravila o postupku za povrat neiskorišćenih sredstava i o izuzeću od pravila o povratu kako je navedeno u članu 105-107 Uredbe (EU) br. 2021/1060.

Član 25 – Odredbe o deviznim uplatama i prenos sredstava

1. U skladu sa članom 38(5) Uredbe (EU) br. 2021/1059, partneri su dužni da troškove plaćene u drugoj valuti konvertuju u eure koristeći mjesečni računovodstveni kurs Komisije, koji se primjenjuje na dan kada je predmetni trošak dostavljen na verifikaciju.
2. Crna Gora će preduzeti potrebne mjere da, gdje je to primjenljivo, crnogorskim korisnicima omogući sljedeće:
 - (a) da prime sredstva koja su predviđena finansijskim doprinosom EU za potrebe Programa i otvore posebne bankovne račune, uključujući račune za uplate u eurima;
 - (b) da obavljaju plaćanja u skladu s ugovornim zahtjevima za sprovođenje svih aktivnosti neophodnih za realizaciju operacija, uključujući i mogućnost vodećeg korisnika da iznos granta preraspodijeli ostalim korisnicima.

Odjeljak V – Dobro finansijsko upravljanje u dijelu sprovođenja Programa

Član 26 – Opšte odredbe

1. Strane su dužne da, u procesu upravljanja fondovima EU, poštuju principe dobrog finansijskog upravljanja, transparentnosti i nediskriminacije, i obezbijede vidljivost djelovanja Evropske unije. U tom cilju, strane su dužne da ispunjavaju svoje obaveze kontrole i revizije i preuzimaju obaveze koje proizilaze iz ovog sporazuma.
2. Ugovorne strane će utvrditi sistem upravljanja i kontrole u vezi sa Programom u skladu sa članom 69-72, 74-76 i 78- 82 Uredbe (EU) br. 2021/1060 i članovima 22, 30(2) i 46-49 Uredbe (EU) br. 2012/159 i Dopunom Programa Dunavskog regiona i dužne su da obezbijede njegovo funkcionisanje u skladu sa principima dobrog finansijskog upravljanja i ključnim zahtjevima koji su definisani u Aneksu XI Uredbe br. 2021/1060.
3. Za potrebe primjene ovog Odjeljka, programski organi i tijela će blisko saradivati sa stranama učesnicama u skladu sa njihovim relevantnim zakonima i propisima.
4. Prilikom obavljanja svojih dužnosti na teritoriji Crne Gore, programska tijela, predstavnici EU i istražni organi EU postupaće u skladu sa crnogorskim zakonodavstvom.
5. Prilikom izvršavanja zadataka koji se odnose na sprovođenje budžeta, strane učesnice će preduzeti sve neophodne i odgovarajuće mjere, uključujući zakonodavne, regulatorne i administrativne mjere, da na efikasan način zaštite finansijske interese EU.

Član 27 – Područje primjene provjera upravljanja

Nacionalni kontrolor Crne Gore, uz podršku Nacionalnog tijela, vrši provjere upravljanja na svojoj teritoriji, kako bi utvrdio sljedeće:

- a) da su isporučeni proizvodi i usluge za koje je obezbijedeno sufinansiranje,
- b) da su operacije usklađene sa članom 74(1)(a) Uredbe (EU) br. 2021/1060, Programom i uslovima za podršku operaciji.

Upravljačko tijelo je dužno da utvrdi da je Nacionalni kontrolor verifikovao troškove korisnika koji učestvuju u operacijama.

Član 28 - Postupci revizije i provjere

1. EU ima pravo da sprovede postupak odgovarajuće tehničke, naučne, finansijske revizije i provjere, uključujući i sprovođenje provjera na licu mjesta u skladu sa članom 48 i 49 Uredbe (EU) br. 2021/1059 i članom 79 Uredbe (EU) br. 2021/1060 u prostorijama bilo kog fizičkog lica sa prebivalištem u Crnoj Gori, odnosno pravnog lica koje je osnovano u Crnoj Gori, a koje prima sredstva Unije, kao i bilo koje treće strane uključene u sprovođenje finansiranja Unije sa prebivalištem ili sa sjedištem u Crnoj Gori.

Takve provjere i revizije mogu da sprovedu predstavnici institucija i tijela Unije, prije svega Komisije, Evropske kancelarije za borbu protiv prevara (OLAF), Evropskog revizorskog suda, Evropskog javnog tužilaštva (EPPO), ili druga lica koja Komisija ovlasti, u skladu s odredbama važećeg zakonodavstva Unije.

2. Predstavnici institucija i organa EU, a prvenstveno zastupnici Komisije, OLAF-a i Evropskog revizorskog suda, kao i druga lica ovlašćena od strane Komisije, imaće odgovarajući pristup prostorijama, radovima i dokumentima (u elektronskom obliku, u papirnoj verziji, odnosno u oba formata) i svim informacijama koje su neophodne za obavljanje takvih revizija, pregleda i provjera, kako je navedeno u stavu 1, u skladu sa članom 82 Uredbe (EU) br. 2021/1060 i članom 40 ovog sporazuma. Takav pristup podrazumijeva pravo na dobijanje fizičkih ili elektronskih primjeraka i izvoda bilo kog dokumenta ili sadržaja sa bilo kog medija za pohranu podataka, koji je u posjedu fizičkih ili pravnih lica koja su predmet revizije, odnosno treće strane koja je predmet revizije.
3. Crna Gora neće sprječavati, niti će neopravdano onemogućiti pravo ulaska u Crnu Goru i pristup prostorijama lica koja su predmet revizije, predstavnicima i drugim licima koja se pominju u stavu 2, a koja su ovlašćena da izvrše provjere na licu mjesta u okviru obavljanja dužnosti koje su predviđene ovim članom.
4. Pristup svim informacijama i dokumentima koje predstavnici i druga lica iz stava 2 ovog člana zatraže za potrebe obavljanja svojih dužnosti koje su predviđene ovim članom, omogućava se pod uslovom čuvanja poslovne tajne i povjerljivosti istrage u vezi sa trećim stranama u skladu sa članom 72(1)(e) i Aneksom XII (odjeljak 1.5), Aneksom XIV (odjeljci 1.1 i 2.4), Aneksom XV (odjeljci 2.4(g) i 2.5) i Aneksom XVI (odjeljak 4.1.6) Uredbe (EU) br. 2021/1060 koja se primjenjuje na predstavnike i druga lica iz stava 2. Dokumenti moraju biti dostupni i arhivirani na način koji omogućava jednostavnu kontrolu.
5. Crna Gora i, gdje je relevantno, programska tijela, biće obaviješteni o provjerama na licu mjesta koje sprovedu predstavnici ili eksterni revizori imenovani ili ovlašćeni od strane Upravljačkog tijela, Revizorskog tijela, Komisije, OLAF-a ili Evropskog revizorskog suda.

6. Ne dovodeći u pitanje obustavu ili raskid ovog sporazuma u skladu sa članom 54 i 55, kontrole i revizije predviđene ovim članom mogu se sprovesti i 5 godina nakon datuma kada suspenzija ili raskid stupaju na snagu.

Član 29 - Revizija od strane Revizorskog tijela i grupe revizora

U skladu sa članovima 48 i 49 Uredbe (EU) br. 2021/1059, Revizorskom tijelu pomaže crnogorski član grupe revizora Programa i odgovoran je za sprovođenje odgovarajućeg broja revizija, uključujući revizije aktivnosti i revizije računa na svojoj teritoriji kako bi se pružila nezavisna sigurnost Komisiji da sistemi upravljanja i kontrole funkcioniraju efikasno i da su rashodi uključeni u račune koji se dostavljaju Komisiji zakoniti i regularni.

Član 30 - Sprečavanje i otkrivanje nepravilnosti, prevara i drugih krivičnih djela koja utiču na finansijske interese EU

1. Nacionalno tijelo i nacionalni kontrolor koji podržava Upravljačko tijelo dužni su obezbijediti zakonitost i regularnost troškova uključenih u račune dostavljene Komisiji i preduzeti sve potrebne radnje da spriječe, otkriju i prijave nepravilnosti i lažne operacije u vezi sa Programom.
2. Nacionalno tijelo, nacionalni kontrolor i crnogorski član grupe revizora saraduju sa Komisijom, OLAF-om, Revizorskim sudom i nadležnim programskim organima po svim pitanjima u vezi sa otkrivanjem i prijavljivanjem nepravilnosti, uključujući i one koje se tiču bilo kakve sumnje ili utvrđene prevare, i u vezi sa povratom nepropisno plaćenih iznosa.
3. Finansijske korekcije od strane Upravljačkog tijela ili Komisije vrše se u skladu sa članom 33, odnosno 34.
4. Povraćaj nepravilnih rashoda, uključujući kompenzaciju, od strane Komisije, Upravljačkog tijela i vodećeg partnera obavlja se kako je navedeno u članu 32.
5. Organi i tijela navedeni u 2. stavu odlučuju od slučaja do slučaja da li će provjere i inspekcije na licu mjesta sprovesti zajedno, uključujući slučajeve kada su obje strane nadležne za sprovođenje istrage.
6. Ukoliko se korisnik iz Crne Gore ili bilo koje treće lice odupre kontroli ili inspekciji koja se obavlja na licu mjesta, Nacionalno tijelo ili predstavnik u grupi revizora, postupajući u skladu sa nacionalnim pravilima i propisima, će pomoći Komisiji ili OLAF-u, ECA ili nadležnim programskim organima, kako bi im se omogućilo da ispune svoju dužnost u obavljanju svih provjera ili inspekcija na licu mjesta. Ova pomoć obuhvata preduzimanje odgovarajućih privremenih mjera za zaštitu finansijskih interesa Unije koje neće biti manje efikasne od onih koje se primjenjuju prema nacionalnom zakonu za zaštitu nacionalnih finansijskih interesa, uključujući one neophodne za zaštitu dokaza.
7. Komisija ili OLAF, ECA ili nadležni programski organi će obavijestiti crnogorske vlasti o rezultatima takvih provjera i inspekcija. Konkretno, Komisija ili OLAF će

što je prije moguće obavijestiti Upravljačko tijelo i Nacionalno tijelo o svakoj činjenici ili sumnji u vezi sa nepravilnošću na koju su primijetili tokom provjere ili inspekcije na licu mjesta.

8. Član 30(2) takođe se primjenjuje na provjere i inspekcije iz stavova 4 do 6 ovog člana.
9. U cilju pravilnog sprovođenja ovog člana, Komisija ili OLAF ili nadležni programski organi, i Nacionalno tijelo, nacionalni kontrolor i predstavnik Crne Gore u grupi revizora redovno razmjenjuju informacije i, na zahtjev jedne Ugovorne strane ovog Sporazuma, konsultuju jedni druge, osim ako to nije zabranjeno evropskim zakonodavstvom ili zakonima i propisima Crne Gore.
10. Informacije razmijenjene između Komisije ili OLAF-a, nadležnih programskih organa i Nacionalnog tijela tretiraće se u skladu sa članovima 40 i 41.

Član 31 - Izvještavanje o nepravilnostima

Nacionalno tijelo i nacionalni kontrolor izvještavaju Upravljačko tijelo i Revizorsko tijelo o nepravilnostima, uključujući prevaru, u skladu s kriterijumima za utvrđivanje slučajeva nepravilnosti koje treba prijaviti, podacima koje treba dostaviti i formatom za izvještavanje iz tačke 1.3 Odjeljka 1 Aneksa XII Uredbe (EU) br. 2021/1060.

Član 32 - Povraćaj

Upravljačko tijelo i nacionalna tijela zemalja učesnica dužni su pridržavati se svojih obaveza povraćaja kako je navedeno u članu 52 Uredbe (EU) br. 2021/1059.

Član 33 - Finansijske korekcije od strane Upravljačkog tijela

U skladu s članom 103 Uredbe (EU) br. 2021/1060, Zemlje učesnice će zaštititi budžet Unije i primijeniti finansijske korekcije ukidanjem cijele podrške ili njenog dijela iz fondova operaciji ili programu gdje se utvrdi da su rashodi nepravilni. Oni bi trebalo da obavijeste Komisiju o svim rashodima za koje nadležni nacionalni organi otkriju i/ili prijave da su nepravilni, uključujući slučajeve rashoda za koje se samo sumnja da su nepravilni.

Član 34 - Finansijske korekcije od strane Komisije

U skladu s pravilima i postupkom navedenim u članu 104 Uredbe (EU) br. 2021/1060, Komisija vrši finansijske korekcije smanjenjem podrške iz fondova Programu u kojem zaključuje da:

- (a) postoji ozbiljan nedostatak koji je doveo u opasnost podršku iz sredstava koja su već isplaćena programu;
- (b) rashodi sadržani u prihvaćenim računima su nepravilni i nisu otkriveni i prijavljeni od strane Upravljačkog tijela;
- (c) Upravljačko tijelo nije ispunilo svoje obaveze prema članu 33, da otkrije i prijavi izdatke za koje nadležna nacionalna tijela sumnjaju ili nalaze da su nepravilni, prije nego što Komisija otvori postupak finansijske korekcije.

Odjeljak VI – Razne zakonske odredbe

Član 35 – Vizne olakšice

1. Crna Gora je dužna olakšati izdavanje viza osoblju nadležnih programskih organa i Upravljačkih tijela navedenih u članu 12 ovog Sporazuma i korisnicima u smislu člana 2(9) Uredbe (EU) br. 2021/1060 za putovanja u vezi sa sprovođenjem i upravljanjem Programom i ovim Sporazumom. Vize se izdaju u najkraćem mogućem roku.
2. Stav 1 se primjenjuje, gdje je relevantno, na druga fizička lica i lica koja predstavljaju pravna lica koja učestvuju u realizaciji aktivnosti.
3. Komisija će podsticati države članice da ravnopravno olakšaju izdavanje viza svim akterima iz Crne Gore navedenih u stavovima 1 i 2 ovog člana za putovanja u vezi sa sprovođenjem Programa i ovog Sporazuma.

Član 36 – PDV, akcize, carine i drugi indirektni porezi

Porez na dodatu vrijednost ('PDV') akcize, carine i drugi indirektni **porezi** nijesu prihvatljivi za podršku Unije, osim za aktivnosti, investicije i fondove malih projekata navedenih pod članom 64(1)(c) Uredbe (EU) br. 2021/1060

Član 37 - Dozvole i ovlašćenja

1. Nadležni organ Crne Gore, u skladu sa domaćim zakonom, blagovremeno obezbjeđuje sve potrebne dozvole ili ovlašćenja za sprovođenje poslova po ovom Sporazumu u Crnoj Gori.
2. Crna Gora je dužna obezbijediti, u mjeri u kojoj je to pod kontrolom crnogorskih organa, da licima iz člana 35(1) uslovi za pristup uslugama u Crnoj Gori koje su direktno vezane za realizaciju Programa ili aktivnosti budu isti kao i za državljane Crne Gore, uključujući i sve naknade.

Član 38 – Prava intelektualne svojine (uključujući "Korišćenje studija")

1. Što se tiče materijala za komunikaciju i vidljivost, Zemlje učesnice obezbjeđuju da Upravljačko tijelo u svaki Ugovor o grantu uključi neophodne uslove i klauzule u skladu sa članom 49(6) Uredbe (EU) br. 2021/1060.
2. U pogledu sticanja svih neophodnih prava intelektualne svojine u vezi sa informacionom tehnologijom, studijama, crtežima, planovima, publicitetom, patentima i bilo kojim drugim materijalom napravljenim u cilju olakšavanja planiranja, sprovođenja, praćenja i evaluacije, Zemlje učesnice obezbjeđuju da Upravljačko tijelo uključi u svaki Ugovor o grantu neophodne uslove i klauzule u skladu sa važećim zakonima Zemalja učesnica.
3. Crna Gora obezbjeđuje Komisiji, Vladi Mađarske ili njihovim predstavnicima pristup i pravo da koriste pomenute materijale ili da ih objave. Komisija će takav materijal koristiti samo za sopstvene potrebe kako je navedeno u tačkama 2.1 do 2.6 Aneksa IX Uredbe (EU) br. 2021/1060.

Član 39 – Dostupnost dokumentacije

Crna Gora će se pobrinuti da korisnici u Crnoj Gori, koji se finansiraju u okviru Programa čuvaju svu prateću dokumentaciju u vezi sa aktivnostima u skladu sa članom 82 Uredbe (EU) br. 2020/1060.

Član 40 – Obrada, zaštita i prenos ličnih podataka

1. Lični podaci fizičkih lica koja učestvuju u Programu prikupljaju se, evidentiraju, čuvaju i prenose u baze podataka nadležnih organa i Upravljačkih tijela Programa u skladu sa odgovarajućim zakonima Zemalja učesnica o obradi ličnih podataka.
2. Zemlje učesnice i nadležni programski organi će obrađivati lične podatke samo kada je to neophodno u svrhu izvršavanja njihovih odgovarajućih obaveza iz ovog Sporazuma i osnovnih akata navedenih u članu 2(1), posebno za praćenje, izvještavanje, komunikaciju, objavljivanje, evaluaciju, finansijsko upravljanje, verifikacije i revizije i, gdje je primjenljivo, za utvrđivanje podobnosti učesnika.
3. Zemlje učesnice, kao i nadležni programski organi i Upravljačka tijela objezbjeđuju zaštitu ličnih podataka u skladu sa odgovarajućim zakonodavstvom Zemalja učesnica.
4. Takvi podaci se prenose kontrolnim tijelima EU navedenim u članu 12 i za potrebe njihovih aktivnosti.

Član 41 – Objavljivanje informacija

Izuzev informacija obuhvaćenih obavezama komunikacije i vidljivosti iz članova 44 i 45 i ne dovodeći u pitanje član 28(4) i član 40, Zemlje učesnice će se međusobno konsultovati prije nego što javnosti otkriju bilo koji dokument, informaciju ili drugi materijal direktno vezan za sprovođenje ovog Sporazuma.

Odjeljak VII – Praćenje, evaluacija, komunikacija i vidljivost

Član 42 – Uspostavljanje, funkcionisanje i funkcije Odbora za nadgledanje

Uspostavljanje, funkcionisanje i funkcije Odbora za nadgledanje su u skladu sa članovima 28, 29 i 30 Uredbe (EU) br. 2021/1059 i detaljno su opisani u Programskom dokumentu „Pravilnik o radu Odbora za nadgledanje programa“.

Član 43 - Evaluacija

1. Nacionalno tijelo će podržati Upravljačko tijelo u njegovim zadacima u vezi sa evaluacijama tokom programskog perioda.
2. U skladu sa članom 35 Uredbe (EU) br. 2021/1059, evaluacije se odnose na jedan ili više od sljedećih kriterijuma: efektivnost, efikasnost, relevantnost, koherentnost i dodata vrijednost Unije, sa ciljem da se poboljša kvalitet kreiranja i sprovođenja programa.
3. Evaluacije mogu takođe obuhvatiti druge relevantne kriterijume, kao što su inkluzivnost, nediskriminacija i vidljivost, i mogu obuhvatiti više od jednog programa.

Član 44 - Komunikacije

1. Upravljačko tijelo određuje službenika za komunikaciju na Programu.

2. Nacionalno tijelo Crne Gore podržava Upravljačko tijelo i partnere iz člana 8(1) Uredbe (EU) br. 2021/1060) u Crnoj Gori u pogledu poslova predviđenih ovim članom.

Službenik za komunikacije Programa takođe podržava koordinatora za komunikaciju u Mađarskoj, u pogledu njegovih zadataka za vidljivost, transparentnost i komunikacijske aktivnosti.

3. Crna Gora podržava Upravljačko tijelo u njegovim zadacima kako bi osigurali da se materijal za komunikaciju i vidljivost, uključujući onaj kreiran na nivou korisnika, učini dostupnim na zahtjev, bez dodatnih troškova ili značajnog administrativnog opterećenja institucijama, tijelima, kancelarijama ili agencijama Unije, Upravljačkom tijelu i korisnicima, te da se Uniji dodijeli besplatna, neisključiva i neopoziva licenca za korištenje takvog materijala i svih postojećih prava u vezi sa njim.

Član 45 - Vidljivost

1. Nadležni programski organi i Crna Gora objezbjeđuju:
 - a) vidljivost podrške u svim aktivnostima koje se odnose na projekte podržane od strane Interreg fondova sa posebnom pažnjom na aktivnosti od strateškog značaja;
 - b) komunikaciju ka građanima zemalja učesnica o ulozi i postignućima Fondova putem jedinstvenog portala tj. internetske stranice koja omogućava pristup svim programima koji uključuju tu državu članicu.

Oni podržavaju Upravljačko tijelo u izvršavanju njegovih odgovornosti navedenih u članu 49(2) do (6) Uredbe (EU) br. 2021/1060.

2. Nadležni programski organi, Crna Gora i korisnici koriste, na odgovarajući način i u skladu sa članom 36 Uredbe (EU) br. 2021/1059, termin „Interreg“ pored amblema Unije prilikom obavljanja aktivnosti vidljivosti, transparentnosti i komunikacije.
3. Za manja projektna sredstva, korisnik će putem ugovornih uslova osigurati da krajnji primaoci ispunjavaju zahtjeve za javno komuniciranje o Interreg aktivnostima.

Treći dio – Međusobna prava i obaveze u pogledu sprovođenja i finansijskog upravljanja Programom

Član 46 – Sporazum između Mađarske i Crne Gore

Dana 23.05.2022, država članica koja je domaćin Upravljačkog tijela i svih Zemalja učesnica dogovorili su se o DRP Programskoj dopuni koja pokriva elemente međusobnih prava i obaveza u pogledu sprovođenja i finansijskog upravljanja Programom u mjeri u kojoj ovi elementi nijesu regulisani ovim Sporazumom.

Četvrti dio – Završne odredbe

Član 47 - Adrese i komunikacija između Ugovornih strana

Radni jezik Programa je engleski.

Sva komunikacija u vezi sa sprovođenjem ovog Sporazuma biće u pisanoj formi, izričito se odnosi na Program i biće poslata na sljedeće adrese:

Za EU:

Evropska komisija
Generalni direktorat za regionalnu i urbanu politiku

CSM1 Sprat 006

1049 Brisel

Belgija

Za Mađarsku:

Kabinet premijera

Upravljačko tijelo za Dunavski program

1357 Budimpešta, Pf.6.

Mađarska

Za Crnu Goru:

Ministarstvo evropskih poslova

Generalni direktorat za EU fondove

Bulevar revolucije br. 15,

81000 Podgorica

Crna Gora

Član 48 - Tumačenje ovog Sporazuma

1. Kao predmet bilo koje izričito suprotne odredbe, izrazi korišćeni u ovom Sporazumu i njegovim aneksima imaće isto značenje koje im se pripisuje u osnovnim aktima iz člana 2(1).
2. Tamo gdje postoje protivrečnosti između odredbi ovog Sporazuma i njegovih aneksa, odredbe sadržane u ovom Sporazumu imaju prednost.
3. Tamo gdje postoje kontradiktornosti između odredbi ovog Sporazuma i aneksa, s jedne, i osnovnih akata, s druge strane, odredbe sadržane u osnovnim aktima imaju prednost.
4. U skladu sa svim izričitim odredbama ovog Sporazuma, sva pozivanja na ovaj Sporazum smatraju se pozivanjem na sve njegove ispravke, izmjene, dopune ili zamjene koje se vrše s vremena na vrijeme.
5. Svako pozivanje na osnovne akte u ovom Sporazumu i njegovim aneksima je upućivanje na takve instrumente koji se s vremena na vrijeme mijenjaju, dopunjuju ili zamjenjuju.
6. Naslovi u ovom Sporazumu i njegovim aneksima nemaju pravni značaj i ne utiču na njegovo tumačenje.
7. Ugovorne strane će se međusobno konsultovati u cilju rješavanja bilo kakvog neslaganja u vezi sa tumačenjem ovog Sporazuma.

Član 49 - Djelimična ništavost i nenamjerne praznine

1. Ako je odredba ovog Sporazuma nevažeća ili postane nevažeća, ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće uticati na valjanost ostalih odredbi ovog Sporazuma.
2. Prilikom primjene ovog Sporazuma, Ugovorne strane popunjavaju svaku nevažeću odredbu ili nenamjernu prazninu odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeri ovog Sporazuma, u skladu sa osnovnim aktima i u skladu sa članom 54.

Član 50 - Konsultacije između Ugovornih strana

1. Ne dovodeći u pitanje član 41, svako pitanje u vezi s izvršenjem ili tumačenjem Sporazuma biće predmet konsultacija između Ugovornih strana ovog Sporazuma, koje će, po potrebi, dovesti do izmjene Sporazuma.
2. Ugovorne strane se takođe međusobno konsultuju u slučaju da Odbor za nadgledanje nije u mogućnosti da donese odluku u skladu sa članom 11.
3. Svaka Ugovorna strana obavještava drugu Ugovornu stranu u slučaju ispravke, izmjene, dopune ili zamjene važećeg zakona koja može uticati na sprovođenje Programa ili ovog Sporazuma.
4. U slučaju da bilo koja od Ugovornih strana sazna za probleme u vezi sa sprovođenjem Programa ili izvršenjem ovog Sporazuma, uspostaviće sve neophodne kontakte sa drugom Ugovornom stranom i Upravljačkim tijelom kako bi se popravila situacija i preduzeli svi neophodni koraci.

Konsultacije mogu dovesti do izmjene (član 53), suspenzije (član 54) ili raskida (član 55) ovog Sporazuma ili do postupka rješavanja sporova (član 51).

5. Stav 1 se neće primjenjivati u vezi sa rješavanjem neslaganja ili drugih pitanja između Mađarske i Komisije.

Član 51 - Dogovori za rješavanje sporova

1. Svaki spor u vezi sa ovim Sporazumom koji uključuje Crnu Goru i Mađarsku ili Komisiju ili obje, a koji se ne može riješiti u roku od šest mjeseci putem konsultacija između Ugovornih strana kako je navedeno u članu 50, može biti riješen arbitražom na zahtjev jedne od strana.

Međutim, Sud pravde ima isključivu nadležnost u pogledu tumačenja i primjena prava EU.

2. U suprotnom, bilo koja Ugovorna strana može zatražiti od generalnog sekretara Stalnog arbitražnog suda (Hag) da imenuje drugog arbitra. Dvoje arbitara dalje određuju trećeg arbitra u roku od 30 dana. U suprotnom, svaka strana može zatražiti od generalnog sekretara Stalnog arbitražnog suda da odredi trećeg arbitra.

Kada spor uključuje Komisiju i Mađarsku, s jedne strane, i Crnu Goru, s druge strane, Komisija i Mađarska djeluju zajedno, te će Komisija i Mađarska imenovati jednog zajedničkog arbitra.

3. Osim ako arbitri ne odluče drugačije, primjenjuje se postupak utvrđen u Pravilima arbitraže iz 1996. Stalnog arbitražnog suda koji uključuje međunarodne organizacije i države.

Odluka sudija se donosi većinom glasova u roku od tri mjeseca.

Kada se u arbitražnom postupku postavi pitanje u vezi sa tumačenjem prava EU, arbitri prekidaju postupak tražeći od suda u Mađarskoj da uputi jedno ili više pitanja za preliminarnu presudu Sudu pravde EU u skladu sa članom 267 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije.

4. Svaka strana je dužna da preduzme mjere neophodne za primjenu odluke arbitara.
5. Zahtjev za sprovođenje arbitraže u skladu sa stavom 1 neće predstavljati i neće se tumačiti kao odricanje od privilegija ili imuniteta bilo koje od Ugovornih strana, na koje one imaju pravo.
6. Stavovi 1 do 4 neće se primjenjivati u odnosima između Komisije i Mađarske one to four shall not apply in relations between the Commission and Hungary.

Član 52 - Sporovi sa trećim stranama

1. Ne dovodeći u pitanje nadležnost bilo kojeg suda određenog u Ugovoru o grantu iz člana 22(6) Uredbe (EU) br. 2021/1059 kao nadležnog suda za sporove koji proizilaze iz ugovora između Upravljačkog tijela i korisnika u Crnoj Gori, na teritoriji Crne Gore EU uživa imunitet od tužbi, uključujući arbitražu, osim u slučajevima predviđenim članom 51 ovog Sporazuma, i pravnog postupka u vezi sa bilo kojim sporom između Komisije i/ili Crne Gore i treće strane, ili između trećih lica, što se direktno ili indirektno odnosi na pružanje finansijske podrške Crnoj Gori u okviru ovog Sporazuma u okviru Programa, osim kada se EU izričito odriče imuniteta.
2. Crna Gora će u svakom pravnom ili upravnom postupku pred sudom, sudskim ili organom uprave u Crnoj Gori braniti ovaj imunitet i zauzeti stav koji u potpunosti uzima u obzir interese EU. Tamo gdje je to potrebno, Crna Gora i Komisija će obaviti prethodne konsultacije u skladu sa članom 50 o stavu koji treba zauzeti.

Član 53 - Izmjene ovog Sporazuma

1. Svaka izmjena ovog Sporazuma, uključujući i zamjenu odredbe Sporazuma koja je nevažeća ili je proglašena nevažećom ili gdje se popunjava bilo kakva nenamjerna praznina, biće urađena u pisanoj formi i obje Ugovorne strane se moraju složiti oko izmjene.
2. Izmjena u pisanoj formi će imati oblik razmjene pisama nakon saglasnosti obje Ugovorne strane.
3. Ugovorna strana koja traži izmjenu će podnijeti zahtjev drugim Ugovornim stranama najmanje tri mjeseca prije nego što bi izmjena trebala da stupi na snagu, osim u slučajevima koje je strana koja zahtijeva izmjenu propisno opravdala, a ostale prihvatile.

Član 54 - Suspenzija ovog Sporazuma

1. Svaka Ugovorna strana može suspendovati ovaj Sporazum:
 - a) ako jedna od Ugovornih strana prekrši obavezu iz ovog Sporazuma;

- b) u slučaju kršenja međunarodne pravne obaveze jedne od Ugovornih strana, posebno onih koje se odnose na poštovanje ljudskih prava, demokratskih principa i vladavine prava;
- c) u slučajevima teške korupcije pod uslovom da imaju sistemski uticaj na sprovođenje Programa ili pojedinačnih projekata;
- d) u slučaju da EU usvoji restriktivne mjere prema Crnoj Gori;
- e) kada Odbor za nadgledanje nije u mogućnosti da donese odluku u skladu sa članom 11 ili
- f) kada je Odbor za nadgledanje dao saglasnost za prekid Programa u skladu sa članom 12 Uredbe (EU) br. 2021/1059;
- g) u slučaju više sile ("Force majeure") koja utiče na sprovođenje Programa.

"Force majeure" odnosno „viša sila“ označava svaku nepredvidivu i izuzetnu situaciju ili događaj van kontrole Ugovornih strana koji ih spriječava da ispune bilo koju od svojih obaveza, a ne mogu se pripisati grešci ili nemaru sa njihove strane (ili njihovih ugovarača, predstavnika ili zaposlenih) i pokazuje da je nepremostiva uprkos svoj pažnji.

Nedostaci opreme ili materijala ili kašnjenja u dostupnosti, radni sporovi, štrajkovi ili finansijske poteškoće ne mogu se smatrati *višom silom*.

Ugovorna strana koja se poziva na *višu silu* bez odlaganja obavještava drugu Ugovornu stranu, navodeći prirodu, vjerovatno trajanje i predvidive posljedice problema, i preduzima sve mjere za smanjenje moguće štete.

Nijedna od Ugovornih strana neće biti odgovorna za kršenje svojih obaveza iz ovog Sporazuma ako je spriječena da ih ispuni *višom silom*, pod uslovom da preduzme mjere za umanjeње štete i da je druga Ugovorna strana propisno obaviještena.

Druga Ugovorna strana će se ili složiti da postoji situacija izazvana *višom silom*, ili će započeti konsultacije u skladu sa članom 51 ili će dostaviti obavještenje prema stavu 2.

2. Svaka Ugovorna strana će obavijestiti drugu Ugovornu stranu o svojoj namjeri da suspenduje Sporazum, pružajući odgovarajuće razloge. Suspendacija stupa na snagu 45 dana od datuma obavještenja ili odmah nakon obavještenja u slučaju primjene restriktivnih mjera EU. Datum stupanja na snagu suspendacije predstavlja referentni datum za potrebe ovog člana.

3. Svaka Ugovorna strana može preduzeti bilo koju odgovarajuću mjeru predostrožnosti prije nego što dođe do suspendacije.

Prije obavještenja i stupanja na snagu suspendacije, kao i tokom perioda suspendacije, Ugovorne strane mogu razgovarati o odgovarajućim mjerama za izbjegavanje ili ukidanje suspendacije.

4. Onog momenta kad suspendacija stupa na snagu, finansijska abkacija EU i doprinos treće zemlje (nacionalno kofinansiranje) iz člana 4 više neće dopijevati.

5. Kada Ugovorne strane utvrde da je usaglašenost sa Sporazumom ponovo uspostavljena, suspenzija se može ukinuti.
6. Ukoliko Ugovorne strane utvrde da usaglašenost sa Sporazumom nije obnovljena, suspenzija će ostati na snazi ili se Sporazum može raskinuti u skladu sa članom 55.

Član 55 - Raskid Sporazuma

1. Ako suspenzija ovog Sporazuma nije ukinuta u roku od maksimalno 180 dana, svaka Ugovorna strana može da obavijesti o svojoj namjeri da raskine Sporazum. Raskid stupa na snagu 45 dana od dana obavještenja, osim ako nije drugačije dogovoreno.
2. U slučaju prekida sprovođenja Programa u skladu sa članom 11, svaka Ugovorna strana može da istakne svoj zahtjev da se Sporazum raskine prije isteka perioda izvršenja.

3. EU ima pravo da raskine ovaj Sporazum ukoliko Crna Gora ne pruži svoj doprinos u skladu sa članom 4(5), uz obavještenje o namjeri da raskine Sporazum. Raskid stupa na snagu 45 dana od dana obavještenja, osim ako nije drugačije dogovoreno.

Crna Gora ima pravo da raskine Sporazum ako EU ne ispuni svoje obaveze iz člana 4(3) Sporazuma.

4. U slučajevima navedenim u stavovima 2 i 3, ovaj Sporazum će biti raskinut na datum dogovoren između obje Ugovorne strane.
5. Datum na koji raskid stupa na snagu predstavljace referentni datum za svrhu ovog člana.
6. Nakon raskida Sporazuma, finansijska alokacija iz člana 4 više neće dospijevati, osim ako do suspenzije nije došlo prije raskida, pa će referentni datum biti onaj naveden u članu 54(2).
7. U slučaju da se strane ne usaglase o datumu završetka perioda izvršenja, ranije nego je definisano u članu 6, ovaj Sporazum će biti raskinut pet godina od datuma obavještenja u skladu sa stavovima 1, 2 i 3.

Član 56 - Depozitar

Komisija će biti Depozitar ovog Sporazuma.

Član 57 - Sastavni djelovi ovog Sporazuma

Sljedeći Aneksi će činiti sastavni dio ovog Sporazuma:

- Finansijski plan (Aneks I); i
- Pravila javnih nabavki (Aneks II).

Član 58 - Zaključivanje, stupanje na snagu i privremena primjena ovog Sporazuma

1. Sporazum će se smatrati zaključenim i stupiće na snagu na dan kada je potpisan od strane posljednje Ugovorne strane.

2. Ovaj Sporazum stupa na snagu na datum prijema posljednjeg pisanog obavještenja, kojim Strane potpisnice obavještavaju jedna drugu, diplomatskim putem, o završetku svojih internih pravnih procedure potrebnih za njegovo stupanje na snagu.

3. Strane potpisnice su saglasne da uslovno primjenjuju sljedeće odredbe od dana zaključenja ovog Sporazuma:

- Članovi 7 do 9
- Članovi 12(1) do (4)
- Članovi 13 do 15
- Član 26(2)
- Članovi 35 do 41
- Članovi 47 i 50
- Članovi 57 i 58

Sačinjeno u tri istovjetna primjerka, za svaku Stranu potpisnicu, na engleskom jeziku.

Potpisao, za i u ime Komisije

Normunds Popens
VD Generalnog direktora
Generalni direktorat za regionalnu i urbanu politiku

.....
(potpis)

Brisel, datum

Potpisao/la, za i u ime Komisije
Kabinet premijera

Upravljačko tijelo za Dunavski program

Mađarska

.....

Budimpešta, datum

(potpis)

Potpisao/la, za i u ime Vlade Crne Gore
Ministarstvo evropskih poslova

.....
(potpis)

Podgorica, datum

ANEKSI

Finansijska izdvajanja po godinama (u EUR)

Fond	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ukupno
Interreg sredstva	0	38,097,187.00	37,018,409.00	37,600,945.00	38,229,557.00	31,655,886.00	32,445,873.00	215,047,857.00
Ukupno	0	38,097,187.00	37,018,409.00	37,600,945.00	38,229,557.00	31,655,886.00	32,445,873.00	215,047,857.00

Ukupna finansijska izdvajanja po fondovima i nacionalnom sufinansiranju (u EUR)

Cilj politike	Prioritet	Fond	Osnova za proračun podrške EU (ukupan prihvatljivi trošak ili javni doprinos)	Doprinos EU (a)=(a1)+(a2)	Indikativni pregled doprinosa EU		Nacionalni doprinos (b)=(c)+(d)	Indikativni pregled nacionalnog dijela		Ukupno (e)=(a)+(b)	Stopa finansiranja (f)=(a)/(e)	Doprinos iz trećih zemalja (za informaciju)
					bez TA shodno članu 27(1) (a1)	za TA shodno članu 27(1) (a2)		Nacionalno javno (c)	Nacionalno privatno (d)			
1	1	Interreg sredstva	Ukupno	40,489,751.00	37,490,511.00	2,999,240.00	10,122,438.00	9,110,194.00	1,012,244.00	50,612,189.00	80%	0
2	2	Interreg sredstva	Ukupno	74,586,383.00	69,061,466.00	5,524,917.00	18,646,596.00	16,781,936.00	1,864,660.00	93,232,979.00	80%	0
4	3	Interreg sredstva	Ukupno	55,407,028.00	51,302,804.00	4,104,224.00	13,851,757.00	12,466,581.00	1,385,176.00	69,258,785.00	80%	0

6	4	Interreg sredstva	Ukupno	44,564,695.00	41,263,607.00	3,301,088.00	11,141,174.00	10,027,057.00	1,114,117.00	55,705,869.00	80%	0
	Ukupno	Interreg sredstva		215,047,857.00	199,118,388.00	15,929,469.00	53,761,965.00	48,385,768.00	5,376,197.00	268,809,822.00	80%	0
	Ukupno			215,047,857.00	199,118,388.00	15,929,469.00	53,761,965.00	48,385,768.00	5,376,197.00	268,809,822.00	80%	0

Javne nabavke

A. Opšte odredbe

1. Principi primjenljivi na ugovore i obim djelovanja (odgovara članu 160 Finansijske uredbe⁶)

1. Svi ugovori financirani na bazi ugovora o grantu moraju poštovati principe transparentnosti, proporcionalnosti, jednakog tretmana i nediskriminacije.
2. Svi ugovori će biti predmet nadmetanja na najširoj mogućoj osnovi, osim u slučaju pregovaračkog postupka. Procijenjena vrijednost ugovora se neće utvrđivati u cilju zaobilaženja pravila koja se primjenjuju, niti će se ugovor dijeliti u tu svrhu. Korisnik granta će podijeliti ugovor na djelove, kad god je to prikladno, uzimajući u obzir široku konkurenciju.
3. Korisnici granta neće koristiti okvirne ugovore na nepravilan način ili na način da je njihov cilj ili efekat zaštita, zabrana ili kvarenje konkurencije.

2. Mješoviti ugovori i zajednički rečnik javnih nabavki (odgovara članu 162 Finansijske uredbe)

1. Mješoviti ugovor, koji pokriva dvije ili više vrsta nabavki (radovi, nabavke ili usluge), dodjeljuje se u skladu sa odredbama koje se primjenjuju na vrstu nabavke koja karakteriše glavni predmet tog ugovora.
2. U slučaju mješovitih ugovora koji se sastoje od nabavki i usluga, glavni predmet će se odrediti poređenjem vrijednosti predmetnih nabavki ili usluga.
3. Bilo koje reference na nomenklature u kontekstu javne nabavke vršiće se primjenom Zajedničkog rečnika nabavki Common Procurement Vocabulary (CPV).

3. Mjere vezane za obavljanje (odgovara članu 163 Finansijske uredbe sa pragovima 178.1 i tačkom 5 Aneksa I)

1. Postupke za vrijednosti jednake ili veće od 300.000 eura, za ugovore o uslugama i nabavkama ili jednake ili veće od 5.000.000 eura za ugovore o radovima, korisnik granta će objaviti u Službenom listu Evropske unije:
 - a) obavještenje o pokretanju postupka, osim u slučaju pregovaračkog postupka;
 - b) obavještenje o dodjeli ugovora o rezultatima postupka.
2. Ukoliko je primjenljivo, prethodno informativno obavještenje za pozive za ponude koje prate restriktivne postupke ili otvorene postupke, kako je navedeno,

⁶ Uredba (EU, Euratom) 2018/1046 Evropskog parlamenta i Savjeta od 18. jula o finansijskim pravilima koji se primjenjuju na opšti budžet Unije

naročito u tačkama (a) i (b) tačke 4.1, će biti proslijeđeni Službi za objavljivanje elektronskim putem, što je prije moguće.

Obavještenje o dodjeli ugovora će biti proslijeđeno kada je ugovor potpisan, osim, ukoliko je i dalje ugovor određen kao tajan ili ukoliko sprovođenje ugovora mora biti praćeno specifičnim bezbjedonosnim mjerama, ili ukoliko to zahtijeva zaštita osnovnih interesa Unije ili korisničke države, kao i kada se objavljivanje odluke o dodjeli ugovora smatra neprikladnim.

3. Postupci čija je vrijednost ispod gore navedenih pragova će se oglašavati na odgovarajući način.

4. Pored oglašavanja iz stava 1 i tačke 30.2, procedure javnih nabavki mogu biti oglašavane na bilo koji drugi način, a posebno u elektronskoj formi. Svako takvo oglašavanje će se odnositi na obavještenje objavljeno u Službenom listu Evropske unije, ako je objavljeno, i neće biti objavljeno prije tog obavještenja koje je jedino autentično.

Takvo oglašavanje neće uspostaviti bilo kakvu diskriminaciju između kandidata ili ponuđača niti će sadržati detalje osim onih koji su sadržani u obavještenju o ugovoru, ukoliko je to obavještenje objavljeno.

5. Objavljivanje određenih informacija o dodjeli ugovora može se uskratiti ako bi njihovo objavljivanje ometalo sprovođenje zakona ili bi na neki drugi način bilo suprotno javnom interesu, štetilo legitimnim komercijalnim interesima privrednih subjekata ili bi moglo naštetiti poštenoj konkurenciji između njih.

B. Tipovi postupaka

4. Postupci javnih nabavki (odgovara članu 164 Finansijske uredbe)

1. Procedure javnih nabavki za dodjelu ugovora o koncesiji ili javnih ugovora, uključujući okvirne ugovore, imaju neki od sljedećih oblika:

- a) otvoreni postupak;
- b) ograničeni postupak;
- c) pregovarački postupak, uključujući i postupak bez prethodnog objavljivanja;
- d) konkurentni pregovarački postupak;
- e) postupci koji uključuju poziv za dostavljanje iskaza interesovanja.

2. U otvorenim postupcima bilo koji zainteresovani privredni subjekat može podnijeti ponudu.

3. U ograničenim postupcima i konkurentnim pregovaračkim postupcima, svaki privredni subjekat može podnijeti zahtjev za učešće pružanjem informacija koje korisnik granta zahtijeva. Korisnik granta će pozvati sve kandidate, koji ispunjavaju kriterijume odabira i koji se ne nalaze ni u jednoj od situacija za isključenje ili odbijanje koje su navedene u članovima 136(1) i 141(1) Finansijske uredbe⁷, da

⁷ Ostale odredbe o situacijama isključenja i odbijanja u ovom dokumentu treba shvatiti na način koji odgovara članovima 136(1) i 141(1) Finansijske uredbe

podnesu ponudu.

Bez obzira na prvi stav, korisnik granta može ograničiti broj kandidata koji će biti pozvani da učestvuju u postupku na osnovu objektivnih i nediskriminatornih kriterijuma odabira, koji će biti navedeni u obavještenju o ugovoru ili pozivu za iskazivanje interesovanja. Broj pozvanih kandidata mora biti dovoljan da osigura poštnu konkurenciju.

4. U svim postupcima koji uključuju pregovaranje, korisnik granta će pregovarati sa ponuđačima o početnim i narednim ponudama ili njihovim djelovima, kako bi se poboljšao njihov sadržaj, osim u slučaju konačnih ponuda. Minimalni zahtjevi i kriterijumi navedeni u dokumentaciji vezanoj za javne nabavke neće biti predmet pregovora. Korisnik granta može dodijeliti ugovor na osnovu inicijalne ponude bez pregovora ukoliko je u dokumentaciji vezanoj za javne nabavke navedeno da zadržava mogućnost da to učini.
5. Korisnik granta može koristiti:
 - a) otvoreni ili ograničeni postupak za bilo koju nabavku;
 - b) postupci koji uključuju poziv za iskazivanje interesovanja za ugovore čija je vrijednost ispod praga iz tačke 3 ovog Aneksa, radi prethodnog odabira kandidata koji će biti pozvani da podnesu ponude kao odgovor na buduće ograničene pozive za podnošenje ponuda, ili za prikupljanje liste prodavaca koji će biti pozvani da podnesu zahtjeve za učešće ili da podnesu ponude;
 - c) konkurentni pregovarački postupak za ugovore o uslugama za društvene i druge specifične usluge⁸ i za slučajeve u kojima je to opravdano specifičnim okolnostima povezanim, između ostalog, s prirodom ili složenošću predmeta ugovora ili sa specifičnom vrstom ugovora, što je detaljnije opisano u tački 7.2;
 - d) pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja za određene vrste nabavki koje ne spadaju u područje primjene Direktive 2014/24/EU ili u jasno definisanim izuzetnim okolnostima koje su definisane ovim Aneksom.

5. Pragovi i postupci (odgovara tački 38 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Postupci nabavke u oblasti eksternih akcija će biti sljedeći:
 - a) ograničeni postupak, kako je navedeno u tački 4.1.b ovog Aneksa;
 - b) otvorena procedura, kako je navedeno u tački 4.1.a ovog Aneksa;
 - c) lokalni otvoreni postupak;
 - d) pojednostavljeni postupak.
2. Upotreba postupaka javnih nabavki u odnosu na pragove će biti:
 - a) otvoreni ili ograničeni postupak koji se se može koristiti za:
 - i. ugovore o uslugama, nabavci i ugovore o koncesiji za usluge u vrijednosti od najmanje 300.000 eura;
 - ii. ugovore o radovima i ugovore o koncesijama za radove u vrijednosti od najmanje 5.000.000 eura;
 - b) lokalni otvoreni postupak se može koristiti za:
 - i. ugovore o nabavkama u vrijednosti od najmanje 100.000 eura i manje od 300.000 eura;

⁸ Kako je navedeno u Aneksu XIV Direktive 2014/24/EU

- ii. ugovore o radovima i ugovore o koncesijama za radove u vrijednosti od najmanje 300.000 eura i manje od 5.000.000 eura;
- c) pojednostavljeni postupak se može koristiti za:
 - i. ugovore o uslugama, ugovore o koncesiji za usluge, ugovore o radovima i ugovore o koncesiji za radove u vrijednosti manjoj od 300.000 eura;
 - ii. ugovore o nabavkama u vrijednosti manjoj od 100.000 eura;
 - d) ugovori u vrijednosti manjoj od ili jednakoj 20.000 eura mogu biti dodijeljeni na osnovu postupka sa jednim ponuđačem (*single tender*);
 - e) plaćanja u iznosu manjem od ili jednakom 2.500 eura, u vezi sa stavkama troškova, se mogu izvršiti jednostavno kao plaćanje po fakturi, bez prethodnog prihvatanja ponude.

3. U ograničenom postupku iz (a) stava 1, u obavještenju o ugovoru navodi se broj kandidata koji će biti pozvani da dostave ponude. Za ugovore o uslugama biće pozvana najmanje četiri kandidata. Broj kandidata kojima je dozvoljeno da podnesu ponude biće dovoljan da osigura konkurenciju. Lista odabranih kandidata biće objavljena na internetskoj stranici korisnika granta.

Ukoliko je broj kandidata koji zadovoljavaju kriterijume za odabir ili minimalne nivoe kapaciteta manji od minimalnog broja, korisnik granta može pozvati da podnesu ponudu samo oni kandidati koji ispunjavaju kriterijume za podnošenje ponude.

4. U okviru lokalnog otvorenog postupka iz tačke (c) stav 1, obavještenje o ugovoru će biti objavljeno minimum u službenom listu države primaoca ili u bilo kojoj ekvivalentnoj publikaciji za lokalne pozive za podnošenje ponuda.

5. U okviru pojednostavljenog postupka iz tačke (d) stav 1, ugovorno tijelo će sačiniti listu od najmanje tri ponuđača po svom izboru, bez objavljivanja obavještenja. Ponuđači za pojednostavljeni postupak mogu biti izabrani sa liste dobavljača iz tačke (b) tačke 9.1 oglasene pozivom za iskazivanje interesa.

Ukoliko nakon konsultacija sa ponuđačima, ugovorno tijelo primi samo jednu ponudu koja je administrativno i tehnički validna, ugovor se može dodijeliti pod uslovom da su ispunjeni kriterijumi za dodjelu ugovora.

- 6. Za pravne usluge koje nisu obuhvaćene tačkom (h) tačke 6.1, ugovorno tijelo može koristiti pojednostavljeni postupak, bez obzira na procijenjenu vrijednost ugovora.

6. Korišćenje pregovaračkog postupka bez prethodnog objavljivanja obavještenja o ugovoru (odgovara tački 11 Aneksa I Finansijske uredbe)

- 1. Kada korisnik granta koristi pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja obavještenja o ugovoru, on će se pridržavati pravila o pregovorima koja su navedena u tački 7.1. Korisnik granta može koristiti pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja obavještenja o ugovoru, bez obzira na procijenjenu vrijednost ugovora, u sljedećim slučajevima:
 - a) kada nije podnijeta nijedna ponuda, ili nijedna odgovarajuća ponuda, ili nijedan zahtjev za učešće ili nijedan odgovarajući zahtjev za učešće kao što je predviđeno stavom 2, kao odgovor na otvoreni postupak ili ograničeni postupak nakon što je taj

postupak završen, pod uslovom da originalna dokumentacija o nabavci nije bitno izmijenjena;

- b) kada radove, nabavke ili usluge može da pruži samo jedan privredni subjekat pod uslovima navedenim u stavu 3 i iz bilo kog od sledećih razloga:
- i. cilj nabavke je stvaranje ili nabavka jedinstvenog umjetničkog djela ili umjetničke predstave;
 - ii. konkurencija je odsutna iz tehničkih razloga;
 - iii. mora se obezbijediti zaštita isključivih prava, uključujući prava intelektualne svojine;
- c) u mjeri u kojoj je to striktno neophodno kada je, iz razloga krajnje hitnosti izazvane nepredviđenim događajima, nemoguće poštovati rokove predviđene tačkom 22. ovog Aneksa i kada se opravdanje takve krajnje hitnosti ne može pripisati ugovornom tijelu;
- d) za nove usluge ili radove koji se sastoje od ponavljanja sličnih usluga ili radova povjerenih privrednom subjektu kome je isti korisnik granta dodijelio originalni ugovor, pod uslovom da su te usluge ili radovi u skladu sa osnovnim projektom za koji je originalni ugovor dodijeljen nakon objavljivanja obavještenja o ugovoru, u skladu sa uslovima navedenim u stavu 4;
- e) za ugovore o nabavkama:
- i. za dodatne isporuke koje imaju namjenu djelimične zamjene nabavki ili instalacija ili kao proširenje postojećih nabavki ili instalacija, gdje bi promjena snabdjevača obavezala ugovorno tijelo da nabavi zalihe koje imaju različite tehničke karakteristike, što bi rezultiralo nekompatibilnošću ili neodgovarajućim tehničkim poteškoćama u radu i održavanju; kada institucije Unije dodjeljuju ugovore za svoj račun, trajanje takvih ugovora ne može biti duže od tri godine;
 - ii. kada su proizvodi proizvedeni isključivo u svrhu istraživanja, eksperimentisanja, proučavanja ili razvoja; međutim, takvi ugovori neće uključivati količinsku proizvodnju usmjerenu na uspostavljanje komercijalne održivosti ili na nadoknadu troškova istraživanja i razvoja;
 - iii. za zalihe koje se kotiraju ili obezbjeđuju na tržištu roba;
 - iv. za kupovinu zaliha po posebno povoljnim uslovima, bilo od privrednog operatera koji definitivno završava svoje poslovne aktivnosti, ili od likvidatora u stečajnom postupku, aranžmanu sa povjericima ili sličnom postupku prema nacionalnom zakonu;
- f) za ugovore o izgradnji, nakon istraživanja lokalnog tržišta;
- g) za ugovore u vezi sa sljedećim:
- i. pravno zastupanje od strane advokata u arbitraži ili mirenjima ili sudskim postupcima;
 - ii. pravni savjet dat u pripremi postupka iz tačke (i), ili kada postoji opipljiva indikacija i velika vjerovatnoća da će stvar na koju se savjet odnosi postati predmet takvog postupka, pod uslovom da je savjet dat od strane advokata;
 - iii. arbitražne i usluge mirenja;
 - iv. usluge sertifikovanja i autentifikacije koje mora pružiti notar;
2. Ponuda će se smatrati neodgovarajućom ukoliko se ne odnosi na predmet ugovora, a zahtjev za učešće će se smatrati neodgovarajućim ako je privredni subjekat u isključujućoj situaciji ili ne zadovoljava kriterijum odabira.
3. Izuzeci navedeni u tačkama (b)(ii) i (iii) stava 1 primjenjivaće se isključivo ukoliko ne postoji razumna alternativa ili zamjena, a odsustvo konkurencije nije rezultat

vještačkog sužavanja parametara prilikom definisanja nabavke.

4. U slučajevima iz tačke (d) stava 1, osnovni projekat će navesti obim mogućih novih usluga ili radova i uslove pod kojima će biti dodijeljene. Čim se osnovni projekat objavi, biće omogućeno korišćenje pregovaračkog postupka, a ukupan procijenjeni iznos za naredne usluge ili radove će se uzeti u obzir pri primjeni pragova iz tačke 3 ovog Aneksa.

7. Primjena konkurentnog pregovaračkog postupka (odgovara tački 12.1(b) Aneksa I i člana 164.4 Finansijske uredbe)

1. Kada korisnik granta koristi konkurentni pregovarački postupak, uzimaju se u obzir sljedeće odredbe vezane za pregovaranje:
 - a) korisnik granta će pregovarati sa ponuđačima o početnim i svim narednim tenderima ili njihovim djelovima, kako bi poboljšao njihov sadržaj. Minimalni zahtjevi i kriterijumi navedeni u dokumentaciji vezanoj za nabavke neće biti predmet pregovora;
 - b) korisnik granta može dobiti ugovor na osnovu inicijalne ponude bez pregovora, ukoliko je naznačeno u dokumentima vezanim za javne nabavke da se zadržava pravo na takav postupak.
2. Ugovorno tijelo može koristiti ovaj postupak, bez obzira na procijenjenu vrijednost ugovora, u slučaju radova, nabavki ili usluga koje isunjavaju neki od sljedećih kriterijuma:
 - a) ukoliko potrebe ugovornog tijela ne mogu biti zadovoljene bez prilagođavanja lako dostupnog rješenja;
 - b) radovi, nabavke ili usluge uključuju dizajn ili inovativne solucije;
 - c) ugovor ne može biti dodijeljen bez prethodnih pregovora zbog specifičnih okolnosti koje se odnose na prirodu, složenosti ili pravnog i finansijskog sadržaja ugovora ili rizika koji se vežu za predmet ugovora;
 - d) tehničke specifikacije ne mogu biti uspostavljene dovoljno precizno od strane ugovornog tijela, u pogledu primjene standarda.

8. Upotreba pregovaračkog postupka za ugovore o usluzi, nabavci i radovima (odgovara tački 39 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Korisnik granta može koristiti pregovarački postupak sa jednom ponudom u sljedećim slučajevima:
 - a) kada su usluge povjerene organima javnog sektora ili neprofitnim institucijama ili udruženjima i odnose se na aktivnosti institucionalne prirode ili su dizajnirane na način da pruže pomoć ljudima u socijalnoj oblasti;
 - b) ukoliko je tenderska procedura bila neuspješna, što podrazumijeva da nije pristigla kvalitativno ili finansijski vrijedna ponuda, u kojem slučaju nakon obustave tenderskog postupka, korisnik granta može pregovarati sa jednim ili više ponuđača koje sam izabere od onih koji su odgovorili na poziv za dostavljanje ponude, pod uslovom da dokumenta vezana za javne nabavke nisu suštinski izmijenjena;
 - c) u slučaju kada novi ugovor treba da bude zaključen nakon završetka postojećeg ugovora.

2. Za potrebe tačke 6.1(c), smatraće se da operacije izvedene u krizi zadovoljavaju uslov krajnje hitnosti. Korisnik granta će utvrditi da postoji izuzetno hitna situacija i redovno će preispitivati svoju odluku, uzimajući u obzir princip valjanog finansijskog upravljanja.
3. Aktivnosti institucionalne prirode iz tačke (a) tačke 8.1 obuhvataju usluge direktno povezane sa statutarnom misijom organa javnog sektora.

9. Postupak koji uključuje poziv za iskazivanje interesovanja (odgovara tačkama 13.1 i 13.2 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Za ugovore čija je vrijednost ispod pragova navedenih u tački 3 ovog Aneksa, ne dovodeći u pitanje tačke 6 i 7 ovog Aneksa, korisnik granta može koristiti poziv za iskazivanje interesa u cilju dobijanja sljedećeg:
 - a) da unaprijed izabere kandidate koji će biti pozvani da podnesu ponude kao odgovor na buduće ograničene pozive za podnošenje ponuda;
 - b) radi prikupljanja spiska dobavljača koji će biti pozvani da podnesu zahtjeve za učešće ili ponude.
2. Spisak sastavljen nakon poziva za iskazivanje interesovanja važi najviše četiri godine od dana objavljivanja obavještenja. Lista iz prvog stava može uključivati pod-liste. Svaki zainteresovani privredni subjekat može izraziti interesovanje u bilo koje vrijeme tokom perioda važenja liste, sa izuzetkom poslednja tri mjeseca tog perioda.

10. Upotreba elektronskih aukcija (odgovara tački 22 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Korisnik granta može koristiti elektronske aukcije, na kojima se predstavljaju nove cijene, revidirane naniže ili nove vrijednosti koje se odnose na pojedine elemente ponuda.

Korisnik granta će strukturisati elektronsku aukciju kao elektronski proces koji se ponavlja, koji se javlja nakon početne potpune evaluacije ponuda, omogućavajući im da budu rangirani primjenom automatskih metoda evaluacije.

2. U otvorenim, ograničenim ili konkurentnim pregovaračkim postupcima, korisnik granta može odlučiti da dodjeli javnog ugovora prethodi elektronska aukcija u slučajevima kada se dokumentacija vezana za javne nabavke može precizno utvrditi.

Elektronska aukcija će se zasnivati na jednoj od metoda koje su navedene u tački 17.4 ovog Aneksa.

3. Ukoliko ugovorno tijelo odluči da se sprovede elektronska aukcija to mora navesti u najavi ugovora. Dokumentacija vezana za javnu nabavku će sadržati sljedeće detalje:
 - a) vrijednosti karakteristika koje će biti predmet elektronske aukcije, pod uslovom da se te karakteristike mogu kvantifikovati i izraziti u brojkama ili procentima;

- b) sva ograničenja koja se mogu dostaviti u vezi sa vrijednostima, iz razloga što proizlaze iz specifikacija koje se odnose na predmet ugovora;
- c) informacije koje će biti stavljene na raspolaganje ponuđačima u toku elektronske aukcije i, prema potrebi, kada će im biti stavljene na raspolaganje;
- d) relevantne informacije u vezi sa procesom elektronske aukcije uključujući da li obuhvata faze i kako će biti zatvoren, kao što je navedeno u tački 10.7;
- e) uslove pod kojima će ponuđači moći da podnesu ponude i, posebno, minimalne razlike koje će, gdje je to primjenljivo, biti zahtijevane prilikom podnošenja ponude;
- f) relevantne informacije koje se odnose na korištenu elektronsku opremu i odredbe i tehničke specifikacije za povezivanje.

4. Svi ponuđači koji su dostavili prihvatljive ponude će biti istovremeno pozvani elektronskim putem da učestvuju u elektronskoj aukciji, koristeći povezivanje u skladu sa uputstvima. U pozivu se navodi datum i vrijeme početka elektronske aukcije.

Elektronska aukcija se može održati u nekoliko uzastopnih faza. Elektronska aukcija ne može početi ranje od dva radna dana od momenta slanja poziva.

5. Uz poziv se prilaže rezultat potpune evaluacije relevantne ponude. U pozivu se navodi i matematička formula koja će se koristiti u elektronskoj aukciji za određivanje automatskog ponovnog rangiranja na osnovu dostavljenih novih cijena i/ili novih vrijednosti. Ta formula će uključiti ponderisanje svih kriterijuma utvrđenih za određivanje ekonomski najpovoljnije ponude, kao što je navedeno u dokumentaciji vezanoj za javne nabavke. Međutim, u tu svrhu, svi rasponi će biti prethodno smanjeni na određenu vrijednost. Kada su varijante odobrene, za svaku od njih će biti data posebna formula.

6. Tokom svake faze elektronske aukcije, ugovorno tijelo će odmah svim ponuđačima dostaviti minimum dovoljnih informacija kako bi im se omogućilo da u svakom trenutku utvrde svoj relativni status. Ukoliko je prethodno naznačeno, takođe se mogu saopštiti druge informacije o drugim dostavljenim cijenama ili vrijednostima, kao i objaviti broj ponuđača u bilo kojoj posebnoj fazi aukcije. Međutim, identiteti ponuđača neće biti otkriveni tokom bilo koje faze elektronske aukcije.

7. Korisnik granta zatvara elektronsku aukciju na jedan ili više sljedećih načina:
- a) na osnovu prethodno naznačenog datuma i vremena;
 - b) kada više ne prima nove cijene ili nove vrijednosti koje ispunjavaju zahtjeve koji se odnose na minimalne razlike, pod uslovom da je prethodno naveo vrijeme koje će ostaviti da protekne nakon prijema posljednjeg podneska prije nego što zatvori elektronsku aukciju;
 - c) kada se završi prethodno naznačeni broj faza aukcije.
8. Nakon zatvaranja elektronske aukcije, ugovorno tijelo će dodijeliti ugovor na osnovu rezultata elektronske aukcije.

11. Elektronski katalogi (odgovara tački 27 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Kada je potrebna upotreba elektronskih sredstava komunikacije, ugovorno tijelo može zahtijevati da ponude budu predstavljene u formi elektronskog kataloga ili da uključe elektronski katalog.
2. Kada se prihvata ili zahtijeva predstavljanje ponuda u obliku elektronskih kataloga, ugovorno tijelo će to:
 - a) naglasiti u obaviještenju o ugovoru;
 - b) navesti u dokumentaciji vezanoj za javne nabavke sve potrebne informacije u vezi sa formatom, korišćenom elektronskom opremom i tehničkim aranžmanima povezivanja i specifikacijama za katalog.
3. Kada je višestuki okvirni ugovor zaključen nakon podnošenja ponuda u formi elektronskog kataloga, ugovorno tijelo može odlučiti da se ponovno otvaranje ponuda specifičnih ugovarača održi na bazi ažuriranih kataloga, koristeći neki od sljedećih metoda:
 - a) ugovorno tijelo poziva ugovarače da ponovo pošalju elektronske kataloge, prilagođene zahtjevima koji proističu iz datog specifičnog ugovora;
 - b) ugovorno tijelo obavještava ugovarače da namjerava da prikupi iz elektronskih kataloga koji su već podnešeni informacije koje su potrebne u svrhu pravljenja ponuda prilagođenih zahtjevima datog specifičnog ugovora, u slučajevima ako je korišćenje te metode bilo najavljeno u dokumentaciji vezanoj za javne nabavke za okvirni ugovor.
4. Kada se koristi metod naveden u tački (b) tačke 11.3, ugovorno tijelo obavještava ugovarača o datumu i vremenu u kojem planiraju da sakupe informacije koje su neophodne u cilju pravljenja ponuda prilagođenih zahtjevima datog specifičnog ugovora i pružiće ugovaračima mogućnost da odbiju prikupljanje tih informacija.

Ugovorno tijelo će omogućiti adekvatan vremenski period između obavještenja i stvarnog prikupljanja informacija.

Prije dodjele specifičnog ugovora, ugovorno tijelo će predstaviti prikupljene informacije ugovaraču na kojeg se odnose kako bi mu se dala mogućnost da ospori ili se saglasi da ponuda ne sadrži bilo kakve materijalne greške.

C. Pripreme

12. Pripreme postupka javne nabavke (odgovara tački 166 Finansijske uredbe)

1. Prije pokretanja postupka javne nabavke, korisnik granta može obaviti preliminarna tržišna istraživanja u cilju pripreme postupka.
2. U dokumentaciji vezanoj za javne nabavke, korisnik granta će identifikovati predmet javne nabavke tako što će navesti opis svojih potreba i karakteristike koje se zahtjevaju za radove, nabavke ili usluge koje će se kupiti, i navesti važeće kriterijume za isključenje, izbor i dodjelu. Korisnik granta će takođe naznačiti koji elementi definišu minimalne zahtjeve koje moraju ispuniti ponude. Minimalni zahtjevi uključuju usklađenost s primjenjivim ekološkim, socijalnim i radnim zakonskim obavezama utvrđenim pravom Unije, nacionalnim pravom,

kolektivnim ugovorima ili primjenjivim međunarodnim društvenim i ekološkim konvencijama navedenim u Aneksu X Direktive 2014/24/EU.

13. Zajednička nabavka (pojednostavljena primjena člana 165 Finansijske uredbe)

1. Kada je ugovor ili okvirni ugovor u interesu dva ili više grant korisnika u istoj operaciji, i kad god postoji mogućnost ostvarivanja povećane efikasnosti, korisnici grantova mogu sprovesti postupak i upravljanje naknadnim ugovorom, na međuinstitucionalnoj osnovi, pod vođstvom jednog od korisnika granta.

Uslovi okvirnog ugovora će se primjenjivati jedino između ugovornih tijela koja su kao takva identifikovana u dokumentaciji vezanoj za javne nabavke i onih privrednih operatora koji su dio okvirnog ugovora.

2. Kada je za sprovođenje zajedničke akcije neophodan ugovor između jednog ili više korisnika grantova iz partnerskih zemalja i jednog ili više korisnika grantova iz država članica, postupak javne nabavke se može sprovesti zajednički. Primjenjive proceduralne odredbe će biti one koje se odnose na korisnika granta koji vodi postupak nabavke.

14. Dokumentacija za nabavku (odgovara tački 16 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Dokumentacija javne nabavke uključuje sljedeće:
 - a) ako je primjenljivo, obavještenje o ugovoru ili drugu mjeru za oglašavanje kako je predviđeno u tački 3.4;
 - b) poziv na tender;
 - c) specifikacije tendera, uključujući tehničke specifikacije i relevantne kriterijume;
 - d) nacrt ugovora na osnovu modela ugovora.

Tačka (d) prvog stava ne primjenjuje se na slučajeve u kojima se, zbog izuzetnih i propisno opravdanih okolnosti, model ugovora ne može koristiti.

2. Poziv za ponude:
 - a) precizira pravila koja regulišu podnošenje ponuda, uključujući posebno uslove za njihovo čuvanje u tajnosti do otvaranja, krajnji datum i vrijeme za prijem i adresu na koju će biti poslate ili dostavljene ili internet adresu u slučaju elektronskog podnošenja;
 - b) navodi da podnošenje ponude podrazumijeva prihvatanje rokova i uslova navedenih u dokumentaciji nabavke i da takvo podnošenje obavezuje izvođača kome je ugovor dodijeljen tokom izvršenja ugovora;
 - c) navodi period tokom kojeg će ponuda ostati važeća i neće se mijenjati ni u kom pogledu;
 - d) zabranjuje svaki kontakt između naručioca i ponuđača u toku postupka, osim, izuzetno, pod uslovima iz tačke 23. ovog Aneksa, i, osim ako je predviđena posjeta na licu mjesta, navodi aranžmane takve posjete;
 - e) navodi sredstva dokaza za poštovanje roka za prijem ponuda;
 - f) navodi da podnošenje ponude podrazumijeva prihvatanje primanja obavještenja o ishodu postupka elektronskim putem.

3. Specifikacija ponuda sadrži sljedeće:
- kriterijume za isključenje i izbor;
 - kriterijume za dodjelu i njihovo ponderisanje ili, gdje ponderisanje nije moguće iz objektivnih razloga, njihov opadajući redosljed važnosti, koji će se takođe primijeniti na varijante ako su ovlašćene u obavještenju o ugovoru;
 - tehničke specifikacije iz tačke 16. ovog Aneksa;
 - ako su verzije autorizovane, minimum zahtjeva koje moraju da ispune;
 - dokaz o pristupu nabavci;
 - zahtjev da se navede u kojoj zemlji su ponuđači osnovani i da se predstave prateći dokazi koji su normalno prihvatljivi prema zakonu te zemlje;
 - u slučaju elektronskih kataloga, informacije o korišćenoj elektronskoj opremi i potrebnim tehničkim aranžmanima povezivanja i specifikacijama.

4. U nacrtu ugovora:

- navedena je likvidirana šteta zbog nepoštovanja klauzula ugovora;
- navedeni su detalji koji moraju biti sadržani u fakturama i relevantnim pratećim dokumentima;
- naveden je nadležni sud za rješavanje sporova;
- precizirano je da će ugovarač poštovati važeće obaveze u oblastima ekološkog, socijalnog i radnog prava utvrđenih pravom Unije, nacionalnim pravom, kolektivnim ugovorima ili međunarodnim društvenim i ekološkim konvencijama navedenim u Aneksu X Direktive 2014/24/EU;
- precizirano je da li će biti potreban prenos prava intelektualne svojine;
- navodi se da je cijena navedena u tenderu stabilna i nepromjenljiva ili su utvrđeni uslovi ili formule za reviziju cijena tokom trajanja ugovora.

Za potrebe tačke f), ako je revizija cijena navedena u ugovoru, korisnik granta će posebno voditi računa o:

- predmetu nabavke i ekonomskoj situaciji u kojoj se ona odvija;
- vrsti ugovora i zadacima i njegovom trajanju;
- finansijskim interesima ugovornog tijela.

15. Pristup dokumentaciji nabavke i vremensko ograničenje za pružanje dodatnih informacija (odgovara tački 25.1 Aneksa I Finansijske uredbe)

Korisnik granta će ponuditi direktan pristup dokumentima o nabavci, bez naknade, elektronskim putem, od dana objavljivanja obavještenja o ugovoru ili, za postupke bez obavještenja o ugovoru ili iz tačke 9. ovog aneksa, od datuma slanja poziva na tender.

U opravdanim slučajevima, korisnik granta može dostaviti dokumentaciju o nabavci na drugi način koji odredi ako direktan pristup elektronskim putem nije moguć iz tehničkih razloga ili ako dokumentacija o nabavci sadrži informacije povjerljive prirode.

Korisnik granta može nametnuti privrednom subjektu zahtjeve u cilju zaštite povjerljive prirode informacija sadržanih u dokumentaciji nabavke. On će objaviti te zahtjeve kao i način na koji se može dobiti pristup dotičnoj dokumentaciji o nabavci.

D. Tehničke specifikacije i kriterijumi za ocjenjivanje

16. Tehničke specifikacije (odgovara tački 17.1, 17.2 i 17.8 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Tehničke specifikacije privrednim subjektima omogućavaju jednak pristup postupcima nabavke i nemaju efekat stvaranja neopravdanih prepreka za otvaranje nabavke za konkurenciju.

Tehničke specifikacije obuhvataju karakteristike potrebne za radove, zalihe ili usluge, uključujući minimalne zahtjeve, tako da ispunjavaju namjenu za koju su planirane od strane ugovornog tijela.

2. Karakteristike iz stava 1 po potrebi mogu uključivati:
 - a) nivoe kvaliteta;
 - b) ekološki učinak i klimatski učinak;
 - c) za kupovinu namijenjenu fizičkim licima, kriterijume pristupačnosti za osobe sa invaliditetom ili dizajn za sve korisnike, osim u opravdanim slučajevima;
 - d) nivoe i procedure ocjenjivanja usklađenosti;
 - e) performanse ili upotrebu nabavke;
 - f) sigurnost ili dimenzije, uključujući, za zalihe, prodajno ime i korisnička uputstva, i, za sve ugovore, terminologiju, simbole, metode ispitivanja i testiranje, pakovanje, označavanje i etiketiranje, proizvodne procese i metode;
 - g) za ugovore o radovima, procedure koje se odnose na osiguranje kvaliteta i pravila koja se odnose na projektovanje i obračun troškova, uslove ispitivanja, inspekcije i prihvatanja radova i metode ili tehnike izgradnje i sve druge tehničke uslove koje je naručilac u mogućnosti da propiše pod opštim ili posebnim propisima propisima u vezi sa gotovim radovima i materijalima ili djelovima koje oni uključuju.
3. Osim ako nije opravdano predmetom ugovora, tehničke specifikacije se ne smiju odnositi na određenu marku ili izvor, ili određeni proces koji karakteriše proizvode ili usluge koje pruža određeni privredni subjekt, ili na trgovačke marke, patente, tipove ili specifično porijeklo ili proizvodnju sa efektom favorizovanja ili eliminisanja određenih proizvoda ili privrednih subjekata.

Takva upućivanja dopuštena su u izuzetnim slučajevima kada nije moguće dati dovoljno detaljan i razumljiv opis predmeta ugovora. Takva upućivanja moraju biti popraćena riječima "ili ekvivalentno"

17. Dodjela ugovora (odgovara tački 167 Finansijske uredbe)

1. Ugovori se dodjeljuju na osnovu kriterijuma za dodjelu pod uslovom da je ugovorno tijelo provjerilo sljedeće:
 - a) da je ponuda u skladu sa minimalnim zahtjevima navedenim u dokumentaciji o nabavci;
 - b) da kandidat ili ponuđač nije isključen ili odbijen;
 - c) da kandidat ili ponuđač ispunjava kriterijume odabira navedene u dokumentaciji o nabavci i nije predmet sukoba interesa koji može negativno uticati na izvršenje ugovora.
2. Korisnik granta će primijeniti kriterijume za odabir radi procjene kapaciteta

kandidata ili ponuđača. Kriterijumi za odabir odnose se samo na pravni i regulatorni kapacitet za obavljanje profesionalne djelatnosti, ekonomske i finansijske sposobnosti, kao i tehničku i profesionalnu sposobnost.

3. Korisnik granta će primijeniti kriterijume dodjele za ocjenu ponuda.
4. Korisnik granta će zasnovati dodjelu ugovora na osnovu ekonomski najpovoljnije ponude, koja će se sastojati od jednog od tri načina dodjele: najniža cijena, najniži trošak ili najbolji odnos cijene i kvaliteta. Za metodu sa najnižim troškovima, korisnik granta će koristiti pristup isplativosti uključujući obračun troškova tokom životnog ciklusa. Za najbolji odnos cijene i kvaliteta, naručilac će uzeti u obzir cijenu ili trošak i druge kriterijume kvaliteta u vezi sa predmetom ugovora.

18. Kriterijumi za isključenje i odabir (odgovara tački 18 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. U svrhu proglašenja i dokazivanja nepostojanja situacije isključenja u skladu sa članom 137 Finansijske uredbe, korisnik granta će prihvatiti izjavu o časti, potpisanu i datiranu.
2. Korisnik granta će u dokumentaciji nabavke navesti kriterijume za izbor, minimalne nivoe kapaciteta i dokaze potrebne za dokazivanje tog kapaciteta. Svi zahtjevi moraju biti povezani i proporcionalni predmetu ugovora. Korisnik granta će u dokumentaciji nabavke navesti na koji način grupe privrednih subjekata treba da ispune kriterijume odabira uzimajući u obzir tačku 18.6.

Kada je ugovor podijeljen na djelove, korisnik granta može odrediti minimalne nivoe kapaciteta za svaki dio. Može postaviti dodatne minimalne nivoe kapaciteta u slučaju da se istom izvođaču dodijeli više djelova.

3. U pogledu sposobnosti za obavljanje profesionalne djelatnosti, ugovorno tijelo može zahtijevati od privrednog subjekta da ispuni najmanje jedan od sljedećih uslova:
 - a) da je upisan u odgovarajući profesionalni ili trgovački registar, osim ako je privredni subjekat međunarodna organizacija;
 - b) za ugovore o uslugama, da ima posebno ovlašćenje koje dokazuje da je ovlašćeno da izvrši ugovor u svojoj zemlji osnivanja ili da je član određene profesionalne organizacije.
4. Prilikom prijema zahtjeva za učešće ili tendera, ugovorno tijelo će prihvatiti izjavu o časti u kojoj se navodi da kandidat ili ponuđač ispunjava kriterijume za odabir. Uslov za podnošenje takve izjave može biti izuzet za ugovore veoma male vrijednosti, odnosno koji ne prelaze 15.000 eura.

Korisnik granta može tražiti od ponuđača i kandidata u bilo kom trenutku tokom postupka da dostave ažuriranu izjavu ili cjelokupnu ili dio prateće dokumentacije kada je to neophodno da bi se obezbijedilo pravilno sprovođenje postupka.

Korisnik granta će zahtijevati od kandidata ili uspješnih ponuđača da dostave ažuriranu prateću dokumentaciju, osim ako ih je već primio u svrhu drugog

postupka i pod uslovom da su dokumenti još uvijek ažurirani ili da im može pristupiti u nacionalnoj bazi podataka besplatno.

5. Korisnik granta može, u zavisnosti od svoje procjene rizika, odlučiti da ne zahtijeva dokaze o pravnim, regulatornim, finansijskim, ekonomskim, tehničkim i profesionalnim kapacitetima privrednih subjekata u sljedećim slučajevima:
 - a) kod procedura za dodijeljene ugovore čija vrijednost ne prelazi pragove iz tačke 3. ovog Aneksa;
 - b) kod procedura za ugovore dodijeljene u skladu sa tačkama (b), (d), (e)(i) i (iv) i (g) tačke 6.1.

Kada korisnik granta odluči da ne zahtijeva dokaze o pravnim, regulatornim, finansijskim, ekonomskim, tehničkim i profesionalnim kapacitetima privrednih subjekata, neće se vršiti prefinansiranje osim u propisno opravdanim slučajevima.

6. Privredni subjekat može, gdje je to prikladno i za određeni ugovor, da se osloni na kapacitete drugih subjekata, bez obzira na pravnu prirodu veza koje ima sa njima. U tom slučaju, dokazaće korisniku granta da će imati na raspolaganju resurse neophodne za izvršenje ugovora tako što će se obavezati od strane tih subjekata u tom smislu.

U pogledu tehničkih i profesionalnih kriterijuma, privredni subjekat će se oslanjati samo na kapacitete drugih subjekata gdje će ovi drugi subjekti obavljati radove ili usluge za koje su ti kapaciteti potrebni.

Kada se privredni subjekat oslanja na kapacitete drugih subjekata u pogledu kriterijuma koji se odnose na ekonomsku i finansijsku sposobnost, ugovorno tijelo može zahtijevati da privredni subjekat i ovi subjekti budu zajednički odgovorni za izvršenje ugovora.

Korisnik granta može zatražiti informacije od ponuđača o bilo kom dijelu ugovora koji ponuđač namjerava da podgovori i o identitetu bilo kojeg podgovarača.

Za radove ili usluge koje se pružaju u objektu koji je direktno pod nadzorom korisnika granta, korisnik granta će zahtijevati od ugovarača da navede imena, kontakte i ovlašćene predstavnike svih podgovarača uključenih u izvršenje ugovora, uključujući sve promjene podgovarača.

7. Korisnik granta će provjeriti da li subjekti, na čije kapacitete privredni subjekat namjerava da se osloni, i predviđeni podizvođači, s obzirom da podgovaranje predstavlja značajan dio ugovora, ispunjavaju relevantne kriterijume za izbor.

Korisnik granta će zahtijevati da privredni subjekat zamijeni entitet ili podizvođača koji ne ispunjava relevantne kriterijume za izbor.

8. U slučaju ugovora o radovima, ugovora o uslugama i operacija lociranja ili montaže u kontekstu ugovora o nabavkama, korisnik granta može zahtijevati da određene kritične zadatke obavlja direktno sam ponuđač ili, kada ponudu podnosi grupa privrednih subjekata, učesnik u grupi.

9. Korisnik granta neće zahtijevati da grupa privrednih subjekata ima datu pravnu formu da bi podnijela ponudu ili zahtjev za učešće, ali se od izabrane grupe može zahtijevati da usvoji datu pravnu formu nakon što joj je dodijeljen ugovor ako je takva promjena neophodna za pravilno izvršenje ugovora.

19. Ekonomski i finansijski kapacitet (odgovara tački 19 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Da bi se obezbijedilo da privredni subjekti posjeduju neophodan ekonomski i finansijski kapacitet za izvršenje ugovora, ugovorno tijelo može posebno zahtijevati da:
- privredni subjekti imaju određeni minimalni godišnji promet, uključujući određeni minimalni promet u oblasti obuhvaćenoj ugovorom;
 - privredni subjekti pružaju informacije o svojim godišnjim računima koji pokazuju odnose između svojih sredstava i obaveza;
 - privredni subjekti obezbjeđuju odgovarajući nivo osiguranja od profesionalne odgovornosti od rizika.
- Za potrebe tačke (a), minimalni godišnji promet ne smije biti veći od dva puta procijenjene godišnje vrijednosti ugovora, osim u propisno opravdanim slučajevima vezanim za prirodu kupovine, koje će korisnik granta objasniti u dokumentaciji o nabavci.
- Za potrebe tačke (b), korisnik granta će objasniti metode i kriterijume za takve odnose u dokumentaciji o nabavci.

2. Korisnik granta će u dokumentaciji nabavke definisati dokaze koje treba da obezbijedi privredni subjekat da bi pokazao svoju ekonomsku i finansijsku sposobnost. Može posebno zahtijevati jedan ili više od sljedećih dokumenata:
- odgovarajuće potvrde od banaka ili, gdje je prikladno, dokaze o relevantnom osiguranju odgovornosti od profesionalnog rizika;
 - finansijske izvještaje ili njihove izvode za period jednak ili kraći od posljednje tri finansijske godine za koje su računi zatvoreni;
 - izjavu o ukupnom prometu privrednog subjekta i, gdje je prikladno, prometu u oblasti obuhvaćenoj ugovorom za najviše posljednje tri raspoložive finansijske godine.
- Ako, iz bilo kog valjanog razloga, privredni subjekat nije u mogućnosti da pruži reference koje je tražio korisnik granta, on može dokazati svoju ekonomsku i finansijsku sposobnost bilo kojim drugim dokumentom koji korisnik granta smatra odgovarajućim.

20. Tehnički i profesionalni kapaciteti (odgovara tački 20, osim 20.4 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Korisnik granta će potvrditi da kandidati ili ponuđači ispunjavaju minimalne kriterijume odabira u pogledu tehničkih i profesionalnih kapaciteta u skladu sa tačkama 20.2 do 20.4 ovog Aneksa.
2. Korisnik granta će u dokumentaciji nabavke definisati dokaze koje privredni subjekat treba da obezbijedi da bi pokazao svoje tehničke i profesionalne kapacitete. Može da zahtijeva jedan ili više od sljedećih dokumenata:
- za radove, zalihe koje zahtijevaju rad na lokaciji ili instalaciju ili usluge,

informacije o obrazovnim i profesionalnim kvalifikacijama, vještinama, iskustvu i stručnosti lica odgovornih za izvođenje;

- b) spisak sljedećeg:
 - i. glavne pružene usluge i isporuke u posljednje tri godine, sa iznosima, datumima i klijentima, javnim ili privatnim, zajedno sa izjavama klijenata na zahtjev;
 - ii. radove izvedene u posljednjih pet godina, uz potvrde o zadovoljavajućem izvršenju za najvažnije radove;
- c) izjavu o tehničkoj opremi, alatima ili postrojenju koji su na raspolaganju privrednom subjektu za obavljanje ugovora o uslugama ili radovima;
- d) opis tehničkih objekata i sredstava na raspolaganju privrednom subjektu za obezbjeđivanje kvaliteta i opis raspoloživih objekata za proučavanje i istraživanje;
- e) upućivanje na tehničare ili tehnička tijela koja su na raspolaganju privrednom subjektu, bez obzira da li mu pripadaju ili ne, posebno oni koji su odgovorni za kontrolu kvaliteta;
- f) u vezi sa zalihama: uzorke, opise ili autentične fotografije ili sertifikate sastavljene od strane zvaničnih instituta za kontrolu kvaliteta ili agencija priznate kompetentnosti koji potvrđuju usklađenost proizvoda jasno identifikovanih referencama na tehničke specifikacije ili standarde;
- g) za radove ili usluge, izjavu o prosječnoj godišnjoj radnoj snazi i broju rukovodećeg osoblja privrednog subjekta za posljednje tri godine;
- h) naznaku sistema upravljanja lancem snabdijevanja i praćenja koje će privredni subjekat moći da primijeni prilikom izvršavanja ugovora;
- i) naznaku mjera upravljanja životnom sredinom koje će privredni subjekat moći da primijeni prilikom izvršenja ugovora.

Za potrebe tačke (b)(i) prvog stava, kada je potrebno da se obezbijedi odgovarajući nivo konkurencije, korisnik granta može navesti da će dokazi o relevantnim nabavkama ili uslugama isporučenim ili izvršenim više od tri godine ranije biti uzeti u obzir.

Za potrebe tačke (b)(ii) prvog stava, kada je to potrebno da bi se obezbijedio odgovarajući nivo konkurencije, korisnik granta može naznačiti da će se uzeti u obzir dokazi o relevantnim radovima koji su isporučeni ili izvedeni prije više od pet godina.

3. Kada su robe ili usluge složene ili su, izuzetno, potrebne za posebnu svrhu, dokaz o tehničkoj i stručnoj sposobnosti može se obezbijediti provjerom koju vrši naručilac ili u njegovo ime nadležni službeni organ zemlje u kojoj je privredni subjekat osnovan, što je predmet pristanka ovog organa. Takve provjere će se odnositi na tehničke kapacitete i proizvodne kapacitete dobavljača i, ako je potrebno, na njegove objekte za proučavanje i istraživanje i mjere kontrole kvaliteta.
4. U slučaju da korisnik granta zahtijeva da se obezbijede sertifikati koje su sastavila nezavisna tijela koja potvrđuju da je privredni subjekat u skladu sa određenim sistemima ili standardima upravljanja životnom sredinom, on će se pozivati na Šemu upravljanja zaštitom životne sredine i revizije Evropske unije ili na druge sisteme upravljanja životnom sredinom kako je priznati u skladu sa članom 45 Uredbe (EZ) br. 1221/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta ili drugim standardima upravljanja životnom sredinom zasnovanim na relevantnim evropskim ili međunarodnim

standardima od strane akreditovanih tijela. U slučaju da privredni subjekat očigledno nema pristup takvim sertifikatima, ili nije imao mogućnost da ih dobije u relevantnim rokovima iz razloga koji se ne mogu pripisati tom privrednom subjektu, ugovorno tijelo će takođe prihvatiti druge dokaze o mjerama upravljanja životnom sredinom, pod uslovom da privredni subjekat dokaže da su te mjere ekvivalentne onima koje se zahtijevaju prema primjenljivom sistemu upravljanja životnom sredinom ili standardu.

5. Korisnik granta može zaključiti da privredni subjekat ne posjeduje potrebnu profesionalnu sposobnost da izvrši ugovor prema odgovarajućem standardu kvaliteta ako je ugovorno tijelo utvrdilo da privredni subjekat ima suprotstavljene interese koji mogu negativno uticati na njegov učinak.

21. Kriterijumi dodjele (odgovara tački 21 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Kriterijumi kvaliteta mogu uključivati elemente kao što su tehničke vrijednosti, estetske i funkcionalne karakteristike, pristupačnost, dizajn za sve korisnike, društvene, ekološke i inovativne karakteristike, proces proizvodnje, nabavke i trgovine i bilo koji drugi specifični proces u bilo kojoj fazi životnog ciklusa radova, zaliha ili usluga, organizacije osoblja dodijeljenog za izvršenje ugovora, usluge nakon prodaje, tehničku pomoć ili uslove isporuke kao što su datum isporuke, proces isporuke i period isporuke ili period završetka.
2. Korisnik granta će u dokumentaciji za nabavku navesti relativno ponderisanje koje daje svakom od kriterijuma odabranih za određivanje ekonomski najpovoljnije ponude osim kada se koristi metod najniže cijene. Ovo ponderisanje kriterijuma se može izraziti kao opseg sa odgovarajućim maksimalnim rasponom. Ponderisanje primenjeno na cijenu ili trošak u odnosu na druge kriterijume neće rezultirati neutralizacijom cijene ili troška. Ako ponderisanje nije moguće iz objektivnih razloga, korisnik granta će navesti kriterijume u opadajućem redosljedu važnosti.
3. Korisnik granta može odrediti minimalne nivoe kvaliteta. Ponude ispod tog nivoa kvaliteta biće odbijene.
4. Troškovi životnog ciklusa pokrivaju djelove ili sve sljedeće troškove, u relevantnoj mjeri, tokom životnog ciklusa radova, zaliha ili usluga:
 - a) troškove koje snosi naručilac ili drugi korisnici, kao što su:
 - i. troškovi koji se tiču nabavke;
 - ii. troškovi potrošnje, kao što je potrošnja energije i drugih resursa;
 - iii. troškovi održavanja;
 - iv. troškovi kraja životnog ciklusa, poput sakupljanja i reciklaže;
 - b) troškovi koji se pripisuju spoljašnjim uticajima na životnu sredinu povezanim sa radovima, zalihama ili uslugama tokom njihovog životnog ciklusa, pod uslovom da se njihova novčana vrijednost može utvrditi i provjeriti.
5. Kada korisnik granta procjenjuje troškove korišćenjem pristupa obračuna troškova tokom životnog ciklusa, on će u dokumentaciji o nabavci navesti podatke koje će obezbijediti ponuđači i metod koji će koristiti za određivanje troškova životnog ciklusa na osnovu tih podataka.

Metoda koja se koristi za procjenu troškova koji se pripisuju spoljnim uticajima životne sredine mora da ispunjava sljedeće uslove:

a) da se zasniva na objektivno mjerljivim i nediskriminatornim kriterijumima;

b) da je dostupna svim zainteresovanim licima;

c) da privredni subjekat mogu pružiti tražene podatke razumim trudom.

Kada je primjenljivo, ugovorno tijelo će koristiti obavezne zajedničke metode za obračun troškova životnog ciklusa predviđene pravnim aktima Unije navedenim u Aneksu XIII Direktive 2014/24/EU.

E. Podnošenje ponuda, ocjenjivanje i odluka o dodjeli ugovora

22. Rokovi za postupke (odgovara tački 41 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Za ugovore o uslugama, minimalno vrijeme između dana koji slijedi od dana slanja pozivnog pisma za podnošenje ponuda i konačnog datuma za prijem ponuda biće 50 dana. Međutim, u hitnim slučajevima mogu se odobriti i drugi rokovi.
2. Ponuđači mogu postaviti pitanja u pisanoj formi prije krajnjeg roka za prijem ponuda. Korisnik granta će dati odgovore na pitanja prije isteka roka za prijem tendera.
3. U ograničenim postupcima, rok za prijem zahtjeva za učešće neće biti kraći od 30 dana od datuma nakon objavljivanja obavještenja o ugovoru. Period između datuma koji slijedi nakon slanja pozivnog pisma i konačnog datuma za prijem ponuda neće biti kraći od 50 dana. Međutim, u određenim izuzetnim slučajevima mogu se odobriti i drugi rokovi.
4. U otvorenim postupcima, rokovi za prijem ponuda, počev od datuma koji slijedi nakon objavljivanja obavještenja o ugovoru, biće najmanje:
 - a) 90 dana za ugovore o radovima;
 - b) 60 dana za ugovore o nabavkama.Međutim, u određenim izuzetnim slučajevima mogu se odobriti i drugi rokovi.
5. U otvorenim lokalnim postupcima, rokovi za prijem ponuda, koji teku od dana objavljivanja obavještenja o ugovoru, biće najmanje:
 - a) 60 dana za ugovore o radovima;
 - b) 30 dana za ugovore o nabavkama.Međutim, u određenim izuzetnim slučajevima mogu se odobriti i drugi rokovi.
6. Za pojednostavljene postupke navedene u stavu (d) tačke 5.1, kandidatima će biti dozvoljeno najmanje 30 dana od datuma slanja pisma poziva za podnošenje ponuda u kojem će podnijeti svoje ponude.

23. Komunikacija tokom postupka javne nabavke (odgovara članu 169 Finansijske uredbe)

1. Prije isteka roka za prijem zahtjeva za učešće ili tendera, korisnik granta može saopštiti dodatne informacije o dokumentaciji o nabavci ako otkrije grešku ili

propust u tekstu ili na zahtjev kandidata ili ponuđača. Dostavljene informacije će biti otkrivene svim kandidatima ili ponuđačima.

2. Nakon isteka roka za prijem zahtjeva za učešće ili tendera, u svakom slučaju kada je kontakt ostvaren, i u propisno opravdanim slučajevima kada kontakt nije ostvaren kako je predviđeno članom 151. Finansijske uredbe, zapisnik će čuvati u dosijeu nabavke.

24. Podnošenje ponuda, elektronska komunikacija i evaluacija (odgovara članu 168 Finansijske uredbe)

1. Korisnik granta će odrediti vremenske rokove za prijem tendera i zahtjeva za učešće uzimajući u obzir složenost kupovine, ostavljajući adekvatan period privrednim subjektima da pripreme svoje ponude.
2. Ukoliko se smatra odgovarajućim i proporcionalnim, korisnik granta može zahtijevati od ponuđača da podnesu garanciju kako bi se uvjerali da podnijete ponude nisu povučene prije potpisivanja ugovora. Potrebna garancija će predstavljati 1 do 2 % ukupne procijenjene vrijednosti ugovora. Korisnik granta oslobađa garancije:
 - a) u pogledu ponuđača ili ponuda odbijenih kao što je navedeno u tački 26.2.b) ili c), nakon dostavljanja informacija o ishodu postupka;
 - b) u pogledu rangiranih ponuđača kao što je navedeno u tački 26.2.e), nakon potpisivanja ugovora.
3. Korisnik granta otvara sve zahtjeve za učešće i tendere. Međutim, biće odbijeni:
 - a) prijave za učešće i ponude koje nisu u skladu sa rokom za prijem, bez otvaranja;
 - b) tenderi koji su već otvoreni kada su primljeni, bez ispitivanja njihovog sadržaja.
4. Ponuda će se smatrati neregularnom u bilo kom od sljedećih slučajeva:
 - a) kada nije u skladu sa minimalnim zahtjevima navedenim u dokumentaciji o nabavci;
 - b) kada nije u skladu sa zahtjevima za podnošenje utvrđenim u tački 24.3 ovog Aneksa;
 - c) kada je ponuđač odbijen iz sljedećih razloga:
 - i pogrešno je predstavio informacije koje se traže kao uslov za učešće u postupku ili nije dostavio te informacije;
 - ii ranije je učestvovao u pripremi dokumenata koji su korišćeni u postupku dodjele, gdje to podrazumijeva povredu principa jednakog tretmana, uključujući narušavanje konkurencije, koje se na drugi način ne može otkloniti.
 - d) kada je korisnik granta proglasio tender neuobičajeno niskim.
5. Ponuda će se smatrati neprihvatljivom u bilo kom od sljedećih slučajeva:
 - a) kada cijena tendera premašuje maksimalni budžet korisnika granta koji je utvrđen i dokumentovan prije pokretanja postupka nabavke;
 - b) kada tender ne ispuni minimalne nivoe kvaliteta za kriterijume za dodjelu.

6. Zahtjevi za učešće i tenderi koji su odgovarajući prema tački 6.2 i koji nisu nepravilni prema stavu 4, niti neprihvatljivi prema stavu 5 ove tačke, smatraju se prihvatljivim.
7. Odstupajući od tačke 14.3, za sve postupke koji uključuju zahtjev za učešće, tenderske specifikacije se mogu podijeliti u skladu sa dvije faze postupka, a prva faza može sadržati samo informacije iz tačaka (a) i (e) tačke 14.3.
8. Korisnik granta će procijeniti sve zahtjeve za učešće ili ponude koje nisu odbijene tokom faze otvaranja kako je navedeno u stavu 3 na osnovu kriterijuma navedenih u dokumentaciji nabavke u cilju dodjele ugovora ili nastavka elektronske aukcije.
9. Korisnik granta može odustati od imenovanja komisije za ocjenjivanje za postupke čija je vrijednost manja ili jednaka 20 000 eura.
10. Zahtjevi za učešće i ponude koje ne ispunjavaju sve minimalne uslove navedene u dokumentima biće odbijeni.

25. Neuobičajeno niske ponude (odgovara tački 23 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Ako se za dati ugovor, cijena ili troškovi predloženi u tenderu čine neuobičajeno niskim, korisnik granta će u pisanoj formi zatražiti detalje o sastavnim elementima cijene ili troškova koje smatra relevantnim i daće ponuđaču priliku da iznese svoja zapažanja. Korisnik granta može posebno da uzme u obzir zapažanja koja se odnose na:
 - a) ekonomičnost procesa proizvodnje, pružanje usluga ili način izgradnje;
 - b) izabrana tehnička rješenja ili izuzetno povoljne uslove dostupne ponuđaču;
 - c) originalnost ponude;
 - d) usklađenost ponuđača sa važećim obavezama u oblastima ekološkog, socijalnog i radnog prava;
 - e) usklađenost podizvođača sa važećim obavezama u oblastima ekološkog, socijalnog i radnog prava;
 - f) mogućnost da ponuđač dobije državnu pomoć u skladu sa važećim pravilima.
2. Ugovorno tijelo će odbiti ponudu samo ako priloženi dokazi ne objašnjavaju na zadovoljavajući način nisku cijenu ili predložene troškove.
Naručilac će odbiti ponudu ako utvrdi da je ponuda neuobičajeno niska jer nije u skladu sa važećim obavezama iz oblasti ekološkog, socijalnog i radnog prava.

26. Rezultati evaluacije i odluka o dodjeli ugovora (odgovara članu 170.1 Finansijske uredbe i tački 30 Aneksa I)

1. Ishod evaluacije biće izvještaj o evaluaciji koji sadrži predlog za dodjelu ugovora. Izvještaj o evaluaciji datira i potpisuje lice ili lica koja su izvršila evaluaciju ili članovi komisije za evaluaciju. Taj izvještaj može biti potpisan u elektronskom sistemu koji omogućava dovoljnu identifikaciju potpisnika.

Ako komisiji za evaluaciju nije data odgovornost da verifikuje ponude u skladu sa kriterijumima za isključenje i selekciju, izvještaj o evaluaciji potpisuju i lica kojima je odgovorni službenik dao tu odgovornost.

2. Izvještaj o evaluaciji sadrži sljedeće:

- a) naziv i adresu ugovornog tijela, kao i predmet i vrijednost ugovora, odnosno predmet i maksimalnu vrijednost okvirnog ugovora;
 - b) imena odbijenih kandidata ili ponuđača i razloge zašto su odbijeni ili kriterijume prema kojima su prihvaćeni;
 - c) pozivanje na odbijene ponude i razloge za njihovo odbijanje ukazivanjem na jedno od sljedećeg:
 - i. neusaglašenost sa minimalnim zahtjevima navedenim u tački 17.1.a) ovog Aneksa;
 - ii. neispunjavanje minimalnih nivoa kvaliteta iz tačke 21.3 ovog Aneksa;
 - iii. ponude za koje se utvrdi da su neuobičajeno niske kao što je navedeno u tački 25. ovog Aneksa;
 - d) imena izabranih kandidata ili ponuđača i razloge za njihov izbor;
 - e) imena ponuđača koji će biti rangirani sa dobijenim ocjenama i njihova opravdanost;
 - f) imena predloženih kandidata ili uspješnog ponuđača i razloge za taj izbor;
 - g) ako je poznat, dio ugovora ili okvirnog ugovora koji predloženi ugovarač namjerava da podgovori sa trećim licima.
3. Ugovorno tijelo će donijeti svoju odluku o dodjeli ukoliko je bilo šta od sljedećeg ispunjeno:
- a) odobrenje izvještaja o evaluaciji koji sadrži sve informacije navedene u tački 26.2 dopunjene sljedećim:
 - i. ime uspješnog ponuđača i razloge za taj izbor pozivajući se na unaprijed objavljene kriterijume za izbor i dodjelu, uključujući, gdje je to prikladno, razloge za nepoštovanje preporuke date u izvještaju o evaluaciji;
 - ii. u slučaju pregovaračkog postupka bez prethodnog objavljivanja, konkursnog postupka sa pregovaranjem, okolnosti iz tački 6, 7. i 8. koje opravdavaju njihovo korišćenje;
 - b) gdje je odgovarajuće, razloge zašto je korisnik granta odlučio da ne dodijeli ugovor.
4. Korisnik granta može spojiti sadržaj izvještaja o evaluaciji i odluke o dodjeli u jedan dokument i potpisati ga u bilo kom od sljedećih slučajeva:
- a) za postupke ispod pragova iz tačke 3. ovog Aneksa gdje je primljena samo jedna ponuda;
 - b) prilikom ponovnog otvaranja konkursa u okviru okvirnog ugovora gdje nije imenovana komisija za evaluaciju;
 - c) za slučajeve iz tačaka (c), (d), (e)(i), (f)(iii) i (g) tačke 6.1 gdje nije imenovana komisija za evaluaciju.
5. Za postupak javne nabavke pokrenut na zajedničkoj osnovi, odluku iz tačke 26.3 donosi korisnik granta odgovoran za postupak nabavke.
6. Korisnik granta odlučuje kome će se dodijeliti ugovor, u skladu sa kriterijumima za izbor i dodjelu navedenim u dokumentaciji o nabavci.
27. **Informacije za kandidate ili ponuđače** (odgovara članu 170 Finansijske uredbe i tački 31 Aneksa I)
1. Korisnik granta će obavijestiti sve kandidate ili ponuđače, čiji su zahtjevi za učešće ili ponude odbijeni, o razlozima zbog kojih je odluka donijeta, kao i o trajanju

perioda mirovanja. Period mirovanja traje 10 dana pri korišćenju elektronskih sredstava komunikacije i 15 dana kada se koriste druga sredstva.

Za dodjelu konkretnih ugovora po okvirnom ugovoru sa ponovnim otvaranjem konkurencije, ugovorno tijelo će obavijestiti ponuđače o rezultatu evaluacije.

2. Korisnik granta će obavijestiti svakog ponuđača koji nije u situaciji isključenja, koji nije odbijen, čija je ponuda u skladu sa dokumentacijom o nabavci i koji podnese zahtjev u pisanoj formi, o bilo čemu od sljedećeg:
 - a) imenu ponuđača, odnosno ponuđača u slučaju okvirnog ugovora, kome je dodijeljen ugovor i, osim u slučaju konkretnog ugovora po okvirnom ugovoru sa ponovnim otvaranjem nadmetanja, karakteristike i relativne prednosti uspješnog tendera, plaćenu cijenu ili vrijednost ugovora, šta god je odgovarajuće;
 - b) napretku pregovora i dijaloga sa ponuđačima.

Međutim, korisnik granta može odlučiti da uskrati određene informacije ako bi njihovo objavljivanje ometalo sprovođenje zakona, ako bi bilo u suprotnosti sa javnim interesom ili bi štetilo legitimnim komercijalnim interesima privrednih subjekata ili bi moglo narušiti fer konkurenciju među njima.

3. Korisnik granta će obavijestiti sve kandidate ili ponuđače, istovremeno i pojedinačno, elektronskim putem o odlukama donijetim u vezi sa ishodom postupka što je prije moguće nakon bilo koje od sljedećih faza:
 - a) faza otvaranja za slučajeve iz tačke 24.3 ovog priloga;
 - b) odluka je donešena na osnovu kriterijuma za isključenje i izbor u postupcima nabavki organizovanim u dvije odvojene faze;
 - c) odluku o dodjeli.

U svakom slučaju, korisnik granta navodi razloge zašto zahtjev za učešće ili ponuda nisu prihvaćeni, i dostupni pravni lijek.

Prilikom informisanja uspješnog ponuđača, korisnik granta precizira da donešena odluka ne predstavlja obavezu sa njegove strane.

4. Korisnik granta će saopštiti informacije predviđene tačkom 27.2 što je prije moguće, a u svakom slučaju u roku od 15 dana od prijema pismenog zahtjeva. Kada korisnik granta dodjeljuje ugovore za svoj račun, koristiće se elektronskim putem. Ponuđač može zahtjev poslati i elektronskim putem.

5. Kada korisnik granta komunicira elektronskim putem, smatraće se da su informacije primljene od strane kandidata ili ponuđača ako korisnik granta može dokazati da ih je poslao na elektronsku adresu navedenu u tenderu ili u zahtjevu za učešće.

U tom slučaju, smatraće se da su informacije primljene od strane kandidata ili ponuđača na dan slanja od strane korisnika granta.

28. Otkazivanje postupka nabavke (odgovara članu 171 Finansijske uredbe)

Korisnik granta može, prije potpisivanja ugovora, otkazati postupak nabavke, a da kandidati ili ponuđači nemaju pravo da traže bilo kakvu nadoknadu. Odluka će biti obrazložena i dojavljena kandidatima ili ponuđačima što je prije moguće.

29. Period mirovanja prije potpisivanja ugovora (odgovara tački 35 Aneksa I Finansijske uredbe)

1. Period mirovanja počinje od jednog od sljedećih datuma:
 - a) dan nakon istovremenog slanja obavještenja uspješnim i neuspješnim ponuđačima elektronskim putem;
 - b) kada je ugovor ili okvirni ugovor dodijeljen u skladu sa tačkom (b) tačke 6.1, dan nakon objavljivanja obavještenja o dodjeli u *Službenom listu Evropske unije*.

Ukoliko je potrebno, korisnik granta može suspendovati potpisivanje ugovora radi dodatnog ispitivanja ako je to opravdano zahtjevima ili komentarima neuspješnih ili oštećenih kandidata ili ponuđača ili bilo kojom drugom relevantnom informacijom primljenom tokom perioda iz tačke 27.1. Aneksa. U slučaju suspenzije svi kandidati ili ponuđači biće obaviješteni u roku od tri radna dana od donošenja odluke o suspenziji.

Kada se ugovor ili okvirni ugovor ne može potpisati sa uspješnim predviđenim ponuđačem, naručilac ga može dodijeliti sljedećem najboljem ponuđaču.

2. Period naveden u tački 29.1 ne primjenjuje se u sljedećim slučajevima:
 - a) bilo kojem postupku u kojem je podnijeta samo jedna ponuda;
 - b) posebnim ugovorima zasnovanim na okvirnom ugovoru;
 - c) pregovaračkom postupku bez prethodnih obavještenja navedenih u tački 6. osim za ugovore dodijeljene u skladu sa tačkom b) tačke 6.1.

F. Izvršenje ugovora

30. Izvršenje i izmjene ugovora (odgovara članu 172 Finansijske uredbe i tački 2.5 Aneksa I)

1. Izvršenje ugovora ne počinje prije njegovog potpisivanja.
2. Korisnik granta može izmijeniti ugovor ili okvirni ugovor bez postupka nabavke samo u slučajevima predviđenim u stavu 3 i pod uslovom da izmjena ne mijenja predmet ugovora ili okvirnog ugovora. Korisnik granta će objaviti u *Službenom listu Evropske unije* obavještenje o izmjeni ugovora tokom njegovog trajanja u slučajevima navedenim u tačkama (a) i (b) tačke 30.4 kada je vrijednost izmjene jednaka ili veća od pragova iz tačke 3. ovog priloga.
3. Ugovor, okvirni ugovor ili poseban ugovor na osnovu okvirnog ugovora mogu biti izmijenjeni bez novog postupka nabavke u bilo kom od sljedećih slučajeva:
 - a) za dodatne radove, zalihe ili usluge prvobitnog izvođača koji su postali neophodni i koji nisu bili uključeni u početnu nabavku, kada su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - i. ne može se izvršiti promjena izvođača iz tehničkih razloga povezanih sa zahtjevima zamjenljivosti ili interoperabilnosti sa postojećom opremom, uslugama ili instalacijama;
 - ii. promjena izvođača bi izazvala značajno dupliranje troškova za naručioca;
 - iii. bilo koje povećanje cijene, uključujući neto kumulativnu vrijednost uzastopnih izmjena, ne prelazi 50% početne vrijednosti ugovora;
 - b) kada su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
 - i. potreba za izmjenom je izazvana okolnostima koje korisnik granta nije mogao da predvidi uprkod dužnoj pažnji;

- ii. bilo koje povećanje cijene ne prelazi 50% početne vrijednosti ugovora;
- c) kada je vrijednost izmjene ispod sljedećih pragova:
 - i. pragova iz tačke 3. ovog Aneksa, koji se primjenjuju u vrijeme izmjene; i
 - ii. 10 % početne vrijednosti ugovora za javne usluge i ugovora o nabavkama i ugovora o koncesiji za radove ili usluge i 15 % početne vrijednosti ugovora za ugovore o javnim radovima;
- d) kada su ispunjena oba sljedeća uslova:
 - i. ne mijenjaju se minimalni zahtjevi postupka inicijalne nabavke;
 - ii. svaka promjena vrijednosti koja je uslijedila je u skladu sa uslovima navedenim u tački (c) ovog stava, osim ako takva promjena vrijednosti nije rezultat striktne primjene dokumentacije nabavke ili ugovornih odredbi.

Početna vrijednost ugovora ne uzima u obzir promjene cijene. Neto kumulativna vrijednost nekoliko uzastopnih izmjena prema tački (c) prvog stava ne smije da pređe bilo koji prag naveden u njoj. Naručilac će primijeniti mjere nakon objavljivanja/obavještenja iz tačke 3. ovog priloga.

31. Garancije za izvršenje i garancije za zadržavanje novca (prema uvodnoj izjavi 115 i članu 173 Finansijske uredbe)

1. Korisnik granta može zahtijevati garanciju za izvršenje radova u vezi sa radovima, zalihama i složenim uslugama kako bi se garantovala usklađenost sa značajnim ugovornim obavezama i kako bi se obezbijedilo pravilno izvršenje tokom trajanja ugovora. Korisnik granta takođe može zahtijevati garanciju za zadržavanje novca da pokrije period obaveze po ugovoru.
2. Garancija za dobro izvršenje posla iznosi najviše 10% ukupne vrijednosti ugovora. U potpunosti će biti puštena nakon konačnog prijema radova, zaliha ili složenih usluga, u roku navedenom u ugovoru. Puštanje se vrši u roku od:
 - a) 90 kalendarskih dana za tehničke usluge ili radnje koje su posebno složene za procjenu i za koje plaćanje zavisi od odobrenja izvještaja ili sertifikata;
 - b) 60 kalendarskih dana za sve ostale ugovore za koje plaćanje zavisi od odobrenja izvještaja ili potvrde;
 - c) 30 kalendarskih dana za sve ostale ugovore.Garancija se može osloboditi djelimično ili u potpunosti nakon privremenog prijema radova, zaliha ili složenih usluga.
3. Garancija za zadržavanje novca u iznosu od najviše 10% ukupne vrijednosti ugovora može se sastojati od odbitka od privremenih plaćanja kada su izvršena ili odbitkom od konačnog plaćanja.

Korisnik granta će odrediti iznos garancije za zadržavanje novca koji će biti proporcionalan rizicima identifikovanim u vezi sa izvršenjem ugovora, uzimajući u obzir njegov predmet i uobičajene komercijalne uslove koji se primjenjuju u dotičnom sektoru.

Garancija za zadržavanje novca neće se koristiti u ugovoru gdje je zatražena garancija za dobro izvršenje posla, a nije oslobođena.

4. Pod uslovom odobrenja korisnika granta, ugovarač može zahtijevati da se garancija za zadržavanje novca zamijeni garancijom koju izdaje banka ili ovlaštena finansijska institucija ili solidarnom garancijom ugovarača i treće strane.
5. Korisnik granta će osloboditi garanciju za zadržavanje novca nakon isteka perioda ugovorne obaveze, u roku koji podliježe rokovima navedenim u stavu 2 i koji će biti precizirani u ugovoru.